Riksdagens protokoll 1990/91:23

Tisdagen den 13 november

Kl. 14.30–15.39
18.00–19.29

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Svar på frågor

Talmannen meddelade att *Elving Andersson* (c) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Eva Rydéns tjänstgöring som ersättare upphört.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 november.

3 § Svar på fråga 1990/91:100 om en konferens om Mellersta Östern

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig hur jag bedömer möjligheterna till ett snart sammankallande av en internationell Mellersta Österns-konferens och vilka åtgärder regeringen vidtar i detta syfte.

Under de gångna månaderna har den internationella uppmärksamheten vad gäller Mellanöstern förskjutits från Palestinafrågan till Irak–Kuwait-konflikten. Med skärpa har det internationella samfundet reagerat mot Iraks invasion och folkrättsstridiga annektering av sitt grannland. Genom en rad viktiga resolutioner har säkerhetsrådet klart och tydligt visat att stor internationell enighet råder i denna fråga. Detta är mycket positivt. FN kan äntligen spela den viktiga roll som organisationen tidigare långa perioder varit oförmögen till.

Som Hans Göran Franck påpekar är det inte bara Kuwait som befinner sig under främmande truppers ockupation. 23 år efter sexdagarskriget är fortfarande Västbanken och Gaza ockuperade av Israel. Södra Libanon ockuperas också av Israel, och syriska trupper är fortfarande kvar i stora delar av landet.

Jag håller med Hans Göran Franck om att tillbakadragandet av främmande trupper från olika länders territorium är en av förutsättningarna för att fredlig samlevnad skall kunna uppnås i Mellanöstern.

President Mitterrand har i sitt tal i FNs generalförsamling nyligen givit ut-

tryck för en liknande inställning. Jag har i riksdagen tidigare givit vårt stöd till den av president Mitterrand anvisade vägen för att nå en lösning.

Jag vill använda detta tillfälle för att upprepa vårt stöd för Mitterrands tankar. De bildar en grund för en allomfattande politisk lösning, som utgår ifrån FNs säkerhetsråds relevanta resolutioner.

Det är regeringens starka förhoppning att ett nytt krig skall kunna undvikas och att en fredlig lösning på Irak–Kuwait-konflikten skall kunna uppnås på grundval av säkerhetsrådets resolutioner. Detta skulle öppna möjligheter till en lösning av Mellanösterns övriga problem.

Så snart en lösning av den akuta krisen i Persiska viken har uppnåtts bör världssamfundet till fullo koncentrera sig på dessa problem. Den grundläggande konflikten i området är självfallet Palestinafrågan. Innan den är löst kan varaktig fred i området aldrig uppnås.

Sverige har vid upprepade tillfällen givit uttryck åt sitt stöd för tanken på en internationell konferens om Mellanöstern i FNs regi med deltagande av samtliga berörda parter.

Regeringens åsikt i denna fråga har på intet sätt förändrats.

En sådan konferens är, enligt vår mening, den bästa vägen mot en lösning av regionens problem.

Regeringen kommer att fortsätta sina strävanden att stödja fredsansträngningarna i Mellanöstern och att arbeta för att en sådan konferens kan komma till stånd.

Anf. 2 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesminister Sten Andersson för svaret, som på en rad punkter är välgörande klart och betydelsefullt, men vill ändå göra några tillägg.

Jag tycker att det är viktigt att Sten Andersson uttalar sitt stöd för de tankar som president Mitterrand gav uttryck för. Dessa tankar har kommit bort i debatten, vilket jag tror är negativt från svensk synpunkt. Man har trott att Sverige har en annan inställning. Det råder nog inga delade meningar om hur allvarligt det skulle vara om det skulle bryta ut ett krig i Mellanöstern. Det är viktigt att Sten Andersson uttalar sig för en internationell konferens om Mellanöstern. Enligt min mening måste en sådan Mellanöstern-konferens, som man tidigare tänkt skulle koncentreras huvudsakligen kring Palestinafrågan, utvidga ändamål och arbetsfält. Jag delar den uppfattning som den norske fredsforskaren Johan Galtung gav uttryck för häromdagen och som också överensstämmer med de tankar som finns i min fråga. Jag undrar om inte också utrikesministern har den uppfattningen att det måste komma in en rad andra problem i bilden. En utfästelse om att en sådan konferens kommer till stånd skulle, enligt min mening, kunna vara av stor betydelse för lösandet av den akuta krisen i Gulfen.

Anf. 3 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Från svensk sida har vi under en lång tid – redan innan Irakkonflikten bröt ut – gett uttryck för uppfattningen att en Mellanösternkonferens bör komma till stånd. Ser man på alla de problem som finns i Mellanöstern, måste man konstatera att det inte råder några tvivel om att ett

första steg för en lösning av Irak–Kuwait-konflikten måste vara att Irak ovillkorligt drar sig ut ur Kuwait. Sedan är jag övertygad om att detta måste följas av flera steg. Jag har också en uppfattning om i vilken ordning stegen bör tas, men karaktären på det första steget är avgörande för fortsättningen. Det är alldeles självklart att det bland dessa steg också måste finnas en lösning av Palestinafrågan liksom av Libanonproblemet, annars förblir Mellanöstern en oroshärd.

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Problemet är nu hur man skall komma ur den nuvarande situationen och få till stånd en vidgad konferens som jag pläderar för. Jag delar uppfattningen att det står helt klart att Irak måste dra sig ut ur Kuwait. Iraks aktion är helt folkrättsstridig. Men det finns en blockering, och för att komma vidare måste det bli utfästelser om en sådan här internationell Mellanöstern-konferens. Den frågan måste på något sätt lösas.

Anf. 5 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har hunnit tala med många under den senaste tiden, med representanter både för arabländerna och för stormakterna, och jag tror att alla är i stort sett överens om vad en sådan här process bör innehålla. Det första steget måste vara det som vi är överens om, nämligen att Irak måste dra sig ut ur Kuwait. Det första steget är helt avgörande, det stora problemet är hur man skall börja. Politiskt är det helt uteslutet att man kan börja med en Mellanöstern-konferens. Även om jag gärna skulle vilja se det, finns det inget underlag för någonting sådant.

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Nej, jag delar den uppfattningen att man inte kan börja med en konferens, men man måste för att få till stånd en uppgörelse ge en klar garanti för att en konferens blir av. Jag menar att det på denna punkt finns en nyansskillnad mellan den svenska, franska och en rad andra länders ståndpunkt å ena sidan och den ståndpunkt som USA, England och Israel å andra sidan intar. Det är dessa tre länder som delvis har en annan uppfattning. Här gäller det att utöva starka påtryckningar på dessa tre länder för att den franska och den svenska linjen skall kunna slå igenom.

Anf. 7 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi gör vad vi kan.

Anf. 8 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar för det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på frågorna 1990/91:102 och 118 om den dumpade krigsmaterielen vid Måseskärs fyr

Anf. 9 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jan Jennehag har frågat mig vilka initiativ jag planerar för att i samarbete med berörda stater förhindra att skador uppstår i anledning av den dumpade krigsmaterielen i höjd med Måseskärs fyr.

Jens Eriksson har frågat mig om jag har för avsikt att agera internationellt för att undanröja de stora risker det innebär för fiskare och andra när fartygen rostar sönder och gifterna sprids.

Jag har för avsikt att besvara de båda frågorna i ett sammanhang.

Låt mig först konstatera att jag ser allvarligt på frågan om hur vi skall kunna eliminera skaderiskerna från dumpningen och förstår väl frågeställarnas oro.

De kemiska stridsmedel som nu uppmärksammats i Skagerak har dumpats där strax efter andra världskriget. Det skedde utanför vår territorialvattengräns på internationellt vatten i ett område som senare kom att omfattas av vår fiskezon och den svenska kontinentalsockeln. Vid den tiden fanns inte de internationella konventioner som nu gäller för att förhindra farlig dumpning. När dumpningen skedde innebar det sålunda inte någon folkrättsstridig handling, men det gör det inte mindre angeläget att i möjligaste mån eliminera skaderiskerna.

Sjöfartsverket har nyligen genomfört en preliminär undersökning av dumpningen. I den rapport över undersökningen som överlämnats till regeringen konstateras att några läckage eller kemiskt-biologiska skadeverkningar från vraken inte är kända. Några omedelbara åtgärder har därför inte bedömts påkallade. Sjöfartsverket har åtagit sig att i samarbete med berörda myndigheter och organisationer samordna de åtgärder som på sikt är påkallade. En sådan aktion behöver inte begränsas till den aktuella fyndplatsen. I första hand gäller det en analys av vad som är tekniskt möjligt att göra för att undanröja framtida risker. Man kommer därvid givetvis att tillgodogöra sig erfarenheter från undersökningar av motsvarande slag i danska och norska farvatten. Vi har också bett om att få ta del av tillgängliga upgifter från arkiven hos de stater som på sin tid genomförde dumpningen.

Enligt FOA har senapsgas högre densitet än vatten, vilket innebär att den, om ammunitionen börjar läcka, sjunker till botten. Tabun, som är en nervgas, kommer vid läckage snabbt att upplösas av havsvattnet där den snart blir ofarlig genom utspädning och nedbrytning.

Kustbevakningen har utarbetat operativa rutiner för omhändertagande av fynd innehållande kemiska stridsmedel samt för sanering av personal och material. Dessutom har en informationsbroschyr utarbetats och spritts, Senapsgas till sjöss – information och vägledning för fiskare.

I det här sammanhanget förtjänas att nämnas att frågan om omhändertagande av senapsgas under senare år varit aktuell i södra Östersjön. Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (HELCOM) har behandlat den frågan i februari 1988. Kommissionen fann att det för nävarande inte finns någon godtagbar metod för slutlig destruktion av krigsgasammunition. Enligt den undersökning som då gjordes, drogs slutsatsen att gasen inte ut-

gjorde något allvarligt hot mot Östersjöns marina miljö. Kommissionen beslutade att den gas som hade tagits upp av danska fiskare åter kunde släppas ned i havet under förutsättning att relevanta försiktighetsmått vidtogs. Detta tillvägagångssätt ansågs vara förenligt med andan i Helsingforskonventionen.

Det är inte bara Sverige utan också andra närbelägna länder som kan drabbas av skadeverkningar från den aktuella dumpningen. Det bör därför finnas goda förutsättningar för ett internationellt samarbete för att komma till rätta med skaderiskerna. När vi kommit fram till vad som är erforderligt och tekniskt möjligt att genomföra avser vi också ta kontakt med berörda grannländer. Mycket talar för att vi därvid tar upp frågan inom ramen för redan existerande samarbete för skydd av havsmiljön.

Anf. 10 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det var ett uttömmande och bra svar. Det som bekymrar mig är avslutningen. Där sägs att vi avser ta kontakt med berörda länder "när vi kommit fram till vad som är erforderligt och tekniskt möjligt att genomföra".

Jag och många med mig anser att det är bråttom innan några skador uppstår. Då tänker jag närmast på fisket – både när det gäller den personal som sysslar med fiske och när det gäller skador på själva fångsten.

Har utrikesministern någon uppfattning om när dessa kontakter kommer att tas? Det har ju en viss betydelse om det blir inom en månad, inom ett år eller kanske först om fem år, när läckagen redan är ett faktum.

Anf. 11 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar också utrikesministern för svaret. Jag tycker också att det är ett positivt svar. Vi har fått ett bättre svar än vad jag hade förväntat mig.

Skagerak, och inte bara Skagerak, är fyllt av vrak från två krig. De ligger kvar intakta, och det innebär att fiskare kommer att drabbas av krigets följder så länge vi kan se framåt i tiden. Det finns vrak, minankare och t.o.m. minor. Men dessa speciella fartyg som sänkts med ammunition och gas ombord är särskilt farliga nu när de börjar att rosta. Då kan gifterna spridas ut över havsbottnen och kanske t.o.m. upp på stränderna om vi har otur. Då drabbas fler än de som fiskar.

Då frågar man sig vad utrikesministern kan göra. Ja, han har tydligen redan gjort en del, men han kan kräva att fartygen tas bort. Det finns tekniska möjligheter till detta, men då får man inte göra som sjöfartsverket och säga att några omedelbara åtgärder inte har bedömts påkallade, utan då får man göra någonting illa kvickt. Dessa fartyg har legat i 50 år nu.

Man kan även begära en förteckning över antalet fartyg och var de ligger, men detta är tydligen på gång om jag har förstått utrikesministerns svar rätt. Man har bett att få ta del av tillgängliga uppgifter. Dessa borde ju finnas. Man borde veta var man har sänkt båtarna.

Det är viktigt att få reda på vad fartygen innehåller så att man kan ha en ordentlig beredskap nu när de börjar att rosta sönder. Vi vet att detta kommer att hända, men även detta verkar vara på gång.

Detta är en internationell fråga. Vi har gemensamma avtal med Norge och Danmark, och det är fler än de svenska fiskarna som drabbas när det nu börjar att läcka ut.

En sak som jag reagerat länge emot är att man skall kasta tillbaka gasen i sjön. Finns det inte bättre metoder? Vet inte utrikesministern något bättre sätt?

Anf. 12 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att man skall ta den här frågan med stort allvar, eftersom det trots allt råder osäkerhet om vad som kommer att hända om det uppstår stora läckage. Därför delar jag också uppfattningen att det är bråttom. Problemet är att forskarna i dag inte känner till någon metod som är godtagbar för att oskadliggöra gaserna.

Vad vi kan göra, och det kan väl ske tämligen kvickt, är att, av de länder som dumpat, ta reda på var de har dumpat och vad de har dumpat. Vi kan även fråga utländsk expertis vad det finns för metoder och sedan återkomma med en gemensam aktion så snabbt som möjligt. Det finns internationella fora att ta upp detta i. Vi har Helsingforskonventionen, Oslokonventionen och Londonkonventionen, som alla berör just havsmiljöfrågor. Det finns expertis knuten till dessa organ.

Jag kan lova att det inte skall ta några år. Vi skall skrida till aktion omedelbart. Sedan är frågan bara hur snabbt det kan göras. Det beror mycket på de resultat vi får fram.

Anf. 13 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att ni är på alerten när det gäller att komma till rätta med det som har skett. Vi vet att det finns massor av sådana sänkningar inte bara i det vi kallar graven nere vid Måseskär, utan också på flera områden i närheten av Norge. Det är bra att ni tar reda på var de finns och också vilka metoder som finns att oskadliggöra dem. Jag hoppas att ni skall lyckas med det och kunna få bort det här eländet.

Anf. 14 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag kan bara lova att vi skall göra allt vad vi kan. Jag är alldeles säker på att Jens Eriksson skall infria mina förväntningar då det gäller att hålla mig varm och alert i den här frågan.

Anf. 15 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Vi kräver inte heller mer än så.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1990/91:108 och 114 om Antarktis

Anf. 16 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat om jag tänker vidta några åtgärder för att Sverige aktivt skall medverka till ett totalt förbud mot exploateringen av Antarktis.

Birgitta Hambraeus har frågat om jag ämnar se till att Sverige vid Antarktisfördragsmötet i Chile representeras av miljökunniga tjänstemän med instruktion att söka ett alternativ till mineralkonventionen i form av ett totalförbud mot exploateringen av Antarktis.

Jag har vid åtskilliga tidigare tillfällen betonat att ett huvudmotiv för Sveriges engagemang i Antarktis är skyddet av miljön och forskningen kring miljön. En förutsättning för adekvata forskningsresultat är att Antarktis rena miljö bevaras. Från svensk sida kommer vi därför att verka för ett förstärkt skydd för den antarktiska miljön genom att allomfattande miljöskyddsregler fastställs vid det kommande Chilemötet. Miljöministern utvecklade den svenska hållningen inför Chilemötet som svar på en riksdagsfråga den 9 oktober 1990.

I oktober inbjöd jag till ett halvdagsseminarium om forskning och miljöskydd i Antarktis. Detta seminarium var också en del av våra förberedelser inför miljömötet i Chile. I seminariet deltog såväl miljöorganisationer som forskare, verksamma i Antarktis, samt departementstjänstemän. Seminariet var mycket givande, och jag vågar påstå att miljöorganisationernas intresse och ambitioner väl sammanföll med regeringens.

Under det kommande miljömötet i Chile kommer våra krafter och resurser att inriktas på att förbättra skyddet för Antarktis miljö. Sverige kommer tillsammans med andra länder att verka för ett consensusbeslut som innebär att dagens förbud mot mineralutvinning förstärks. Frågan om mineralkonventionen är därför lagd åt sidan. Från svensk sida är det inte aktuellt att ratificera mineralkonventionen.

Slutligen vill jag nämna att Sverige på mitt initiativ kommer att vara väl representerat vid det kommande Antarktismötet i Santiago i november. Delegationen leds av en representant från statsrådsberedningen och kommer att bestå av miljökunniga tjänstemän från miljödepartementet, UD och polarforskningssekretariatet. Därtill kommer forskare att vara representerade, bl.a. en expert på marina miljöforskningsfrågor.

Anf. 17 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka utrikesministern för svaret. Jag är mycket glad över att vi är överens i så långa stycken angående vikten och värdet av att behålla Antarktis och inte förstöra det.

Jag är också mycket belåten med att Sveriges hållning när det gäller mineralkonventionen är den som utrikesministern nu har redovisat, nämligen att mineralkonventionen inte är aktuell utan lagd åt sidan vid förhandlingarna.

Jag är naturligtvis också mycket glad över att den delegation som kommer att skickas i väg är så kompetent, som framgick av utrikesministerns redogörelse. Det verkar vara ett bra exempel på en fruktbar diskussion mellan politiker, tjänstemän, forskare och miljöorganisationer. Samtliga besitter stor kunskap men utifrån litet olika utgångspunkter. Det är enligt min mening ett bra exempel på ett gott samarbete.

Vad jag skulle vilja veta är hur man nu skall verka, hur det consensusbeslut som skall skydda Antarktis från exploatering skall se ut.

Vad jag väldigt konkret har frågat är om regeringen är beredd att verka för ett totalt förbud mot exploateringen av Antarktis. Jag vet att det finns

flera länder som har rest den frågan och som kommer att föra fram den. Jag skulle mycket gärna vilja höra från utrikesministern att det är det mandatet som delegationen har med sig inför det förestående internationella mötet, dvs. att verka för ett totalt exploateringsförbud. På så sätt kan man sedan i lugn och ro diskutera vilka lagar, förordningar och regler som skall finnas så att området skyddas men ändå kan ställas till förfogande för forskning och liknande. Jag skulle alltså vilja ha ett mer klargörande besked på den punkten.

Anf. 18 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Även jag ber att få tacka utrikesministern för svaret, som är mycket tillfredsställande.

Allomfattande miljöskyddsregler är emellertid inte detsamma som ett totalförbud mot exploatering. Vissa länder har enligt uppgift lagstiftat om förbud för sina medborgare att över huvud taget exploatera Antarktis. Jag är inte säker på att detta är nödvändigt i Sverige, men att säga att detta skall gälla ens eget land innebär att man verkligen menar allvar med ett totalförbud mot exploatering. Jag vill liksom Gudrun Schyman fråga: Kommer Sverige att befinna sig i främsta ledet när det gäller att verkligen arbeta för det som skulle kunna vara en naturpark?

Vidare säger utrikesministern att delegationen kommer att bestå av bl.a. miljökunniga tjänstemän. Det låter mycket betryggande. Men enligt uppgift skall den särskilt miljökunniga personen bara vara där den sista veckan och inte hela perioden. Jag kanske är felunderrättad på den punkten. Jag vore i så fall tacksam för ett tillrättaläggande om att det är miljö- och polarkunskapen som kommer att dominera över juridiken i detta sammanhang.

Anf. 19 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan. Avsikten är att miljöaspekterna skall skjutas i förgrunden. Det är därför vi har varit väldigt angelägna om att tillsammans med forskarna få fram den expertis som behövs för att kunna göra en riktig bedömning. Det finns naturligtvis expertis även från miljödepartementet och kanske också från annat håll, men vi har velat ha mer fristående forskare representerade. Hur lång tid de kommer att vara där, vet jag faktiskt inte. Det vore naturligtvis önskvärt att de kunde vara där hela tiden.

Sveriges position är alldeles klar. Vi verkar gärna för totalförbud och för en världspark, men här gäller det att åstadkomma ett consensusbeslut. Som jag ser det i dag – och jag skall vara försiktig – är det då sannolikt inte möjligt att på en gång åstadkomma det vi önskar. Men det viktiga är innehållet, att vi kommer så långt det någonsin är möjligt. Jag kan försäkra om att vi kommer att befinna oss i främsta ledet.

Anf. 20 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall inte gå in på den fråga som Birgitta Hambraeus har ställt om delegationen utan mera koncentrera mig på frågan om ett totalförbud. Jag är glad över att vi är överens om att det i det här fallet vore lyckligast om det blev ett totalförbud och att man sedan i skydd av det hade möjlighet

att förhandla om och diskutera formerna för den forskning som man ändå av naturliga skäl vill bedriva där.

Vad gör utrikesministern för bedömning när han säger att det i dag inte är möjligt med ett totalförbud? Vad jag förstår har många länder lagt fram liknande förslag. Vilka intressen är det i dag som står hindrande i vägen, och på vilket sätt skulle vi i så fall kunna undanröja dem? Min uppfattning är som sagt att vi ändå är i ganska gott sällskap med en hel del andra länder.

Anf. 21 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! I det senaste riksdagsbeslutet i den här frågan tas mineralkonventionen upp. Jag har själv ställt mig bakom det beslutet, men nu har vi alltså lärt oss bättre. Det är inte så att man har försökt vara maximalist och att man därmed har skapat en brist på totalt skydd, vilket vi kanske befarade, utan man menar verkligen allvar. Man lagstiftar mot sina egna medborgare.

Det är av den anledningen kanske litet svagt att säga att mineralkonventionen är lagd åt sidan och inte aktuell. Jag utgår från att vi över huvud taget inte längre kommer att arbeta för mineralkonventionen utan att det vi arbetar för är en naturpark. Jag utgår också från att de miljökunniga kommer att dominera vår delegation.

Anf. 22 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har redan svarat på den sista frågan. Delegationen kommer att domineras av miljökunniga.

Sedan till frågan om vilka hinder det är som föreligger. Det är riktigt att vi befinner oss i gott sällskap med många och en del mycket inflytelserika länder, men det finns också bland de länder som är med i Antarktisfördraget en del som är ganska tveksamma. Jag tror att det främsta hindret består i att miljöopinionen i en del av de här länderna inte är lika medveten och vaken som den är i de länder som står bakom ett totalförbud. Men detta är självfallet något vi skall arbeta för, och tiden verkar för oss.

Anf. 23 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag vill för min del avsluta debatten med att uttrycka min tillfredsställelse över att vi är så överens i frågan. Jag uppfattar debatten som att delegationen som åker i väg har mandat att i sitt arbete på mötet med all kraft verka för ett totalförbud.

Anf. 24 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Svaret till oss båda säger att man närmast arbetar för consensus om de allomfattande miljöskyddsreglerna. Ett consensus innan alla är överens blir naturligtvis svagare än ett totalförbud.

Jag hoppas, precis som Gudrun Schyman, att vi kan få ett besked från utrikesministern att våra sändebud har mandat från regeringen att verka för ett totalförbud.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:131 om mordet på Daniel Chamoun

Anf. 25 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Håkan Holmberg har frågat mig på vilket sätt regeringen har protesterat mot mordet på den libanesiska politikern Daniel (Dany) Chamoun.

Den 21 oktober i år mördades Chamoun, hans hustru och två söner av okända gärningsmän i Beirut. Chamoun kom från en av Libanons mest kända familjer. Hans far, Camille Chamoun, var Libanons president 1952 till 1958. Daniel Chamoun tog för några år sedan över ordförandeskapet i det liberala partiet "National Liberal Party" (NLP) efter sin far. Från att ha varit ledare för en av de kristna miliserna i Libanon blev Daniel Chamoun så småningom mer känd som politiker. Under de sista månaderna av sitt liv ledde han en koalition av politiska grupper som stödde general Aoun i dennes kamp mot Libanons president, Elias Hrawi.

Den djupt tragiska sanningen är att mordet på Chamoun inte är det första politiska mordet i Libanons moderna historia. Sedan inbördeskriget i Libanon bröt ut 1975 har en lång rad framstående politiker mördats. Det räcker kanske med att nämna morden på de nyvalda presidenterna Beshir Gemayel i september 1982, René Moawad i november 1989 samt på premiärminister Rashid Karami i juni 1987. Efter 15 års uppslitande inbördeskrig ligger Libanon i ruiner. De mänskliga tragedierna är oräkneliga.

Självfallet fördömer regeringen dessa grymma mord. De utgör inte enbart mänskliga tragedier. Politiska mord försvårar dessutom en redan tidigare mycket allvarlig och komplicerad situation i Libanon.

En strimma av hopp för Libanon gavs dock genom den så kallade Taif-överenskommelsen. Detta avtal, som tillkom hösten 1989, stipulerar ett större inflytande för Libanons muslimer. Överenskommelsen har öppnat dörren för konstitutionella förändringar och nationell försoning i Libanon. Den svenska regeringen stöder till fullo Taif-överenskommelsen och den linje som Libanons president, Elias Hrawi, och landets regering har valt. I och med att general Aoun nu tvingats bort från presidentpalatset i Beirut har möjligheterna ökat väsentligt för genomförandet av Taif-överenskommelsen.

Daniel Chamoun motsatte sig, liksom general Aoun, Taif-överenskommelsen. Det är ödets grymma ironi att han strax innan han mördades hade en del kontakter med den libanesiska regeringen och då antydde en vilja att acceptera den formel som skisserats i avtalet. Hans förtida och tragiska död lämnar ett tomrum i det libanesiska politiska livet.

I media har en rad spekulationer förekommit om vem som skulle kunna ligga bakom mordet på Chamoun och hans familj. Inga gärningsmän till dådet har dock kunnat identifieras.

Det är regeringens förhoppning att våldsspiralen i Libanon måtte ta slut så att fred och försoning åter får råda i landet.

Anf. 26 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag får tacka utrikesministern för svaret. Orsaken till att jag ställde frågan var att det fanns skäl att efterlysa en markering från regeringen

just med tanke på att situationen i Libanon så sällan föranleder tydliga kommentarer. Detta är ett exempel på ett osedvanligt brutalt attentat, riktat mot en av de personer som, vad vi än må tycka om denna persons eget agerande och politiska bakgrund osv., sannolikt var oundgänglig för att en fredlig lösning skulle kunna komma till stånd.

Jag är glad över att utrikesministern så tydligt markerar den svenska upprördheten över detta dåd. Jag anser också att det finns skäl att markera att den utveckling som nu tycks ske i riktning mot att den nationella libanesiska armén återtar kontrollen över Libanon, kan ses på flera olika sätt. Den utveckling som nu äger rum kan också tolkas så, att det i själva verket är Syrien som steg för steg eliminerar de krafter som står i vägen för en syrisk kontroll av det libanesiska territoriet.

Det kan inte ligga i Sveriges intresse att genom tystnad eller försiktighet medverka till att det skapas ett intryck av att vi accepterar en sådan utveckling. Libanon bör styras av människorna i Libanon. Alla utländska styrkor bör dras tillbaka. Det finns inget rimligt skäl som säger att Syrien eller något annat land i området skulle ha någon särskild rätt att utse sig självt till domare över vad som händer i Libanon.

Anf. 27 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Uppfattningen att alla främmande styrkor bör dras bort har regeringen gett uttryck för många gånger. Det är också alldeles självklart att vi fördömer mord av det slag som har begåtts, och för övrigt alla mord. Men det går inte att protestera om man inte vet vem som har begått morden. Man vet inte till vem man skall vända sig med protesten.

Anf. 28 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Detta är i och för sig naturligtvis riktigt. När det gäller Libanon är det sannolikt nästan alltid omöjligt att med absolut säkerhet uttala sig om vem som ligger bakom det ena eller det andra dådet med tanke på den förvirrade situation som råder. Detta får inte leda till att regeringen intar en försagd hållning därför att det är svårt att härifrån identifiera gärningsmannen. Det allvarliga är att dessa dåd över huvud taget äger rum och att den ena politiska ledaren efter den andra, som det förefaller, drabbas av den här typen av aktioner. Jag är glad att det nu i alla fall har kommit en markering från regeringen på denna punkt.

Anf. 29 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Denna markering har i och för sig lämnats vid ett flertal tidigare tillfällen. Men jag delar helt Håkan Holmbergs uppfattning. Den är ganska självklar.

Anf. 30 HÅKAN HOLMBERG (fp):
Herr talman! Jag är glad över den enighet som i så fall råder.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:141 om svenskarna i Irak m.m.

Anf. 31 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):
Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om jag är beredd att aktivt medverka till att psykologhjälp ges kostnadsfritt till såväl de kvarhållna svenskarna i Irak som deras anhöriga i Sverige.

Personalen vid ambassaden i Bagdad har ett mycket nära och förtroendefullt förhållande till alla de kvarhållna svenskarna där. Man utbyter tankar om snart sagt allt som har att göra med den mycket påfrestande situationen. Genom detta dagliga umgänge stöttar man varandra på många olika sätt.

Frågan om professionell psykologhjälp har diskuterats i svenskarnas ledningsgrupp. Man har också talat om detta i en större krets. De berörda har vid dessa tillfällen själva avböjt erbjudande om psykologhjälp. Bland svenskarna på platsen finns för övrigt flera läkare.

På ett tidigt stadium av Irak-Kuwait-konflikten inleddes ett samarbete mellan utrikesdepartementet och bl.a. Statshälsan för att bygga upp en beredskap för psykiatrisk och medicinsk hjälp till de kvarhållna svenskarna och för dem som lyckats resa hem till Sverige. Sedan dess har departementet fortlöpande kunnat konsultera denna expertis. Jag kan försäkra Ingbritt Irhammar att vi har mycket goda resurser till vårt förfogande.

Även vad gäller psykologhjälp till de anhöriga i Sverige har stöd och rådgivning organiserats i samarbete med bl.a. Statshälsan. Dessutom har utrikesdepartementets personalkonsulenter och anvisningsläkare tagits i anspråk i detta sammanhang. Experter har hållits tillgängliga både för enskilda direktkontakter och vid de möten som varje vecka ordnas på departementet för de anhöriga.

Den behandling som kan bli aktuell i Sverige sker genom landstingen. För vård i offentlig regi gäller som bekant reglerna om patientavgifter. De som har återvänt till Sverige och som på grund av tidigare bosättning i Irak eller Kuwait inte omfattas av det svenska sjukförsäkringssystemet har fått rådet att registrera sig i Sverige.

Låt mig till sist understryka att de överväganden som görs med avseende på psykologhjälp bara är ett av många uttryck för det starka engagemang som regeringen känner i hela denna allvarliga fråga med vittgående och tragiska humanitära aspekter för såväl svenskarna i Irak som deras anhöriga. Den bästa hjälpen vore givetvis att svenskarna och andra utländska medborgare fick lämna Irak. Vi fortsätter intensivt att på olika vägar nå detta resultat.

Anf. 32 INGBRITT IRHAMMAR (c):
Herr talman! Jag vill först tacka utrikesministern för svaret.
Varje gång som någon ur den svenska gisslan får lämna Irak mår självfallet

de som tvingas vara kvar allt sämre. Det gäller inte bara gisslan, utan även dess anhöriga. Här pendlar man mellan hopp och förtvivlan.

Jag vill först och främst anföra att den psykologhjälp som jag frågat efter självfallet inte är vad gisslan och dess anhöriga i första hand vill. De vill just detta som Sten Andersson tog upp i sitt svar och som jag tycker är positivt, nämligen att man på alla sätt måste försöka få ut den svenska gisslan.

Jag vill främst ställa några frågor om detta, eftersom Sten Andersson säger att man arbetar intensivt på olika sätt. Det har för det första framförts förslag från gisslans familjer att t.ex. skicka en f.d. statsminister. Är detta något som övervägs inom regeringskansliet? Skulle detta strida mot sanktionerna?

För det andra anser gisslan också, jag har talat med några av dem, att det vore mycket bra om Sverige sade sig vara berett att ge medlarhjälp. Det är möjligt att detta kan behövas i denna situation. Är detta något som övervägs och som Sverige skulle kunna framföra?

För det tredje är psykologhjälpen viktig. Det är positivt att höra att det finns en sådan beredskap. Jag vet att personalen i Bagdad är mycket duktig och att den stöder och hjälper. Jag vet också att en av de läkare som varit ett stort stöd för gruppen där nere nu förhoppningsvis är fri, och då finns ju inte det stöd som funnits tidigare. Vilka är de åtgärder som regeringen nu arbetar intensivt med för att försöka få loss gisslan?

Anf. 33 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Som jag tidigare sagt arbetar vi på många olika sätt. Jag har haft många samtal under den vecka som gått med utrikesministrar från regionen, och jag träffade Arafat. Vi arbetar naturligtvis genom Jan Eliasson, vår FN-ambassadör, som har speciell kännedom om förhållandena i den här delen av världen. Jag går inte in på alla detaljer, eftersom jag inte tror att detta skulle tjäna syftet.

När det sedan gäller medlarhjälp är Sverige alltid berett. Jag ser det som en förpliktelse att vi som levt i fred så länge skall göra en insats när vi kan för att åstadkomma fred eller undvika att ett krig utbryter. Risken för detta är naturligtvis mycket stor där nere.

Det krävs en del saker om vi skall kunna göra en insats i detta sammanhang. Det krävs en vilja hos de olika parterna, och det måste finnas ett förtroende gentemot Sverige från parterna som är större än det förtroende de hyser för varandra. Några tydliga sådana tecken har inte kommit. Därmed är det mycket svårt att se några svenska möjligheter, även om vi har en del idéer.

Jag tror inte att det i detta läge vore tillrådligt att regeringen skickade en f.d. statsminister eller en f.d. någonting annat med nära anknytning till regeringen.

Anf. 34 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är positivt att höra att Sverige alltid är berett att medla. De kontakter som utrikesministern har haft under den senaste veckan kan förhoppningsvis ha lett något steg i den riktningen. Åtminstone har kanske ett erbjudande klart framförts – och det tror jag har skett.

Någon som på plats kunde föra samtal skulle kanske också underlätta för

medlarrollen. Andra länder har använt sig av f.d. statsministrar och fått ut människor. Det gäller kanske inte alla ur ett lands gisslan, men för var och en som får lov att lämna landet är det en stor tröst för de inblandade.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:145 om rustningsbegränsningar i Nordeuropa

Anf. 35 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig om regeringen är beredd att ta något nedrustningsinitiativ i vår egen region i Nordeuropa.

Regeringen följer mycket noga den internationella utvecklingen och bedömer mot bakgrund av denna de nedrustningspolitiska initiativ som skall presenteras från svensk sida. Sveriges säkerhetspolitiska intresse, liksom det nordiska områdets betydelse, står därvid i centrum.

Frågan om i vilken utsträckning nedrustningspolitik bör och kan regionaliseras är komplicerad. Sverige har sedan länge stått i främsta linjen i det internationella nedrustningsarbetet inom FN. Vi har där i en rad frågor sökt nå bredast möjliga multilaterala lösningar i linje med vår traditionella syn på FN och dess roll. Frågor om världens överlevnad bör dryftas av hela det internationella samfundet. Det finns också frågor, särskilt när det gäller massförstörelsevapen, som inte kan lösas på en regional nivå.

En kärnvapenfri zon har dock sedan länge diskuterats subregionalt, nämligen mellan de nordiska länderna. Den ämbetsmannagrupp utrikesministrarna tillsatt för att studera frågan skall nästa år lägga fram sin rapport. Det beslutades vid det nordiska utrikesministermötet i höst. Vi får alltså anledning att snart återkomma till den frågan.

Samtidigt ser vi just nu utsikter till stora framsteg på den regionala europeiska nivån. Om några dagar öppnas i Paris det toppmöte som skall bekräfta de resultat som åstadkommits på nedrustningsområdet inom den Europeiska säkerhetskonferensens ram. De s.k. CFE-förhandlingarna om truppreduktioner har fört längre på den konventionella nedrustningens väg än någon vågade hoppas för bara ett par år sedan.

I Paris skall också dryftas en fortsättning av ESK-processen. Alla ESK-stater delar ansvaret för vår gemensamma framtid; alla stater har lika rätt till säkerhet; ingen får uteslutas från samarbete; säkerheten i Europa är odelbar. Detta är några av de grundläggande elementen i svensk syn på ESK-processen. Vi hoppas och tror att ESK-staterna fortsätter på den inslagna vägen och att konferensen förblir ett forum för europeisk nedrustning.

Denna hoppfulla utveckling på den europeiska nivån tycks bekräfta den linje regeringen drivit och som inneburit, att vi avstått från att subregionalt ta upp sådana militära frågor, som med framgång kan förhandlas inom ESKs ram. Detta kommer säkert även i framtiden att vara en klok politik.

Anf. 36 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Utvecklingen i hela världen, alltså även här i Europa, har skapat nya möjligheter till nedrustning. Det är givet att de bästa resultaten

kan nås genom bredast möjliga multilaterala lösningar. Men i den nya situation som nu råder i Nordeuropa bör man angripa dessa frågor på ett nytt sätt så att man också i större utsträckning kan aktivt verka för regionala lösningar och bilaterala lösningar. Det ena alternativet utesluter inte det andra. Det har tidigare varit mycket svårt och blockerat när det gällt att nå sådana bilaterala eller regionala lösningar. I dag kan vi på olika håll se, inte minst i Centraleuropa, att denna väg inte är stängd.

Det andra jag vill kommentera i Sten Anderssons svar är det förslag som väntas från ämbetsmannagruppen om en kärnvapenfri zon, något som det nu borde finnas betydligt större förutsättningar att uppnå. Skall hela nästa år gå, eller kan vi räkna med att till början av året få denna rapport? Det skulle vara lämpligt att i detta sammanhang också ta upp frågan om kärnvapenfria flottbesök.

Anf. 37 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas att vi skall kunna få rapporten i början av nästa år – det är vårt önskemål. Den kan då utgöra en god grund för den fortsatta debatten.

Anf. 38 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Kan utrikesministern säga någonting om huruvida man är beredd att i detta sammanhang på nordisk basis ta upp frågan om kärnvapenfria hamnar i samband med flottbesök?

Anf. 39 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Om man från svensk sida skulle ha en sådan beredskap blir det sannolikt ingen rapport om en nordisk kärnvapenfri zon. Det är bara att välja.

Anf. 40 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag är inte så pessimistisk som Sten Andersson är. Jag tror att även våra nordiska grannar bör kunna övertygas om att en ny tid har inträtt och att man kan arbeta med nya metoder. Jag tror att det över huvud taget skall kunna finnas större möjligheter att påverka vår omvärld för att motverka att det sker militär utbyggnad. Vi behöver inte bara ta fasta på vad som kan ske österut. Jag tycker t.ex. att Norge bör besvara Gorbatjovs förslag om nedrustning här i nord, vilket man ännu inte har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:149 om förtroendet för den svenska alliansfriheten

Anf. 41 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jan Jennehag har till försvarsministern riktat en fråga om vilka åtgärder han avser vidta för att återställa förtroendet för den svenska alliansfriheten. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Bakgrunden till frågan synes vara de uppgifter som förekommit i pressen om att Sverige i stöd av ett hemligt försvarsavtal med USA från år 1952 systematiskt skulle ha bedrivit ett dubbelspel vad gäller den svenska neutralitetspolitikens utformning. Regeringen skulle därvid också ha undanhållit väsentliga fakta i målet för det svenska folket.

Jag kan försäkra Jan Jennehag om att dessa i sig mycket allvarliga beskyllningar dess bättre saknar all grund. Något avtal med den innebörd som uppgivits finns inte och har aldrig funnits.

Det vore enligt min mening djupt olyckligt om den debatt som förts tilläts skymma blicken för det väsentliga, nämligen att alliansfriheten under lång tid varit och alltjämt förblir grundläggande för vår utrikes- och säkerhetspolitik. Alliansfriheten utgör själva kärnan i vår neutralitetspolitik. Det gäller också och inte minst i ett skede präglat av dramatiska förändringar i vår omvärld.

Frågeställaren konstaterar att innebörden och tolkningarna av vår neutralitetspolitik kan skifta från tid till annan. I detta ligger i och för sig ingenting uppseendeväckande. Neutrala staters rättigheter och skyldigheter i händelse av krig finns reglerade i Haagkonventionerna från år 1907. I fred finns inga motsvarande bestämmelser. Den svenska neutralitetspolitiken är en politik vars innehåll vi själva definierar med hänsyn till vad vi anser bäst gagna våra nationella intressen.

Självfallet måste vi beakta de krav som trovärdigheten i vår strävan att även i kritiska lägen slå vakt om neutraliteten ställer. Men det betyder inte att vår politik skulle vara statisk eller att vi skulle sakna förmåga att anpassa vår utrikespolitik till en föränderlig verklighet.

Europas karta håller nu på att ritas om. Det kalla kriget tillhör det förflutna. Warszawapakten har i praktiken upphört att existera. NATO utvecklas alltmer i riktning mot en politisk organisation. Parallellt härmed ser vi hur en ny alleuropeisk säkerhetsordning, baserad på samarbete och ömsesidigt förtroende mellan Europas länder och folk, utvecklas och tar form. Därmed förändras också förutsättningarna för vår egen utrikes- och säkerhetspolitik.

Samtidigt är det viktigt att hålla i minnet att den svenska neutralitetspolitiken inte enbart är en produkt av det kalla kriget. Den bygger på en mångårig historisk tradition och utgör sedan länge vårt bidrag till lugn och stabilitet i vår del av världen. Det är en politik som även med förändrade yttre betingelser förblir rotad i ett starkt svenskt egenintresse. Jag har från min tid som utrikesminister talrika belägg för att man också i omvärlden inser att så är fallet och inte minst på denna grund hyser förtroende och respekt för vår neutralitetslinje. Det är ett förtroendekapital som i stöd av en fast och konsekvent svensk utrikes- och försvarspolitik byggts upp under en lång följd av år och som regeringen fortsatt med all kraft och omsorg kommer att förvalta.

Grunden för vår utrikes- och säkerhetspolitik förblir också med det nya läget i Europa alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig.

Anf. 42 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det var intressant. Det var bra att vi fick höra att det inte har funnits något avtal med NATO sedan 1952. Aftonbladets uppgift den 27 oktober om ett avtal 1982 mellan

State Departement och den svenske ÖB är kanske också felaktig. Men nu är skadan skedd – den svenska trovärdigheten är ifrågasatt.

Jag har framför mig en bunt klipp från svenska tidningar, alltifrån Proletären till Svenska Dagbladet, där dessa uppgifter kommenteras. I min fråga hänvisar jag till en händelse för ungefär tio år sedan. Den dåvarande försvarsministern gjorde då ett uttalande med ungefär följande innebörd: Vi är visserligen alliansfria, men vi vet ju var vi hör hemma. Det uttalandet förorsakade ett enormt liv. Man kan säga att de nu aktuella artiklarna i Dagens Nyheter och Aftonbladet har väckt ett massmedialt liv, dock inte på samma sätt som den dåvarande försvarsministerns uttalande.

Skadan är alltså skedd – den svenska trovärdigheten har ifrågasatts.

Jag har här ett klipp från den norska tidningen Dagbladet den 5 november, där man frågar sig om den svenska neutraliteten är en stor bluff. Har Sveriges försvarsförbindelser med USA och NATO varit så omfattande att man kan tala om ett associerat medlemskap i NATO? frågar tidningen. När utländska presskommentarer har den karaktären anser jag att det har skett en skada som behöver åtgärdas.

Anf. 43 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Om det finns länder där man är så oklok att man baserar sin uppfattning om svensk neutralitetspolitik och alliansfrihet på svenska tidningsklipp, då kan detta ha skadat. Men jag tror inte att man är så oklok.

Anf. 44 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! När vi tar del av tidningsklipp och försöker bedöma deras trovärdighet, måste vi ändå förstå att vad som skrivs är ett utflöde av en debatt som pågår. Om det i denna debatt uttrycks tvivel på vår trovärdighet, måste vi ta det på allvar. Utrikesministern tycker inte att vi behöver göra någonting. Jag tycker att vi behöver det. Vi lär inte bli eniga i dag.

Anf. 45 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jan Jennehag försöker "plåga" ut så mycket som möjligt av detta. Det finns emellertid inget fog för detta misstänkliggörande.

Det avtal som träffades 1952 offentliggjordes både i Sverige och i USA, och det blev tillgängligt för allmänheten. Det är alltså inget hemligt avtal, och det avsåg inte det som man har gjort gällande i debatten.

Det är likadant med det avtal som åberopats i Aftonbladet. Det avtal som träffades 1982 var ett tillämpningsavtal beträffande det försvarsmaterielsamarbete som förekommer mellan Sverige och USA – ingenting annat. Det är ingenting märkvärdigare än det som sker i andra sammanhang då Sverige säljer vapen till andra länder. Det finns alltså inget fog för beskyllningarna. Vi är beredda att lämna ut allt det material som krävs för att misstankarna skall hävas.

Anf. 46 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag konstaterar bara att det för tio år sedan blev ett fruktansvärt liv när en svensk utrikesminister tämligen löst och utan att göra några hänvisningar sade att man visste var vi hör hemma.

Nu presenteras upplysningar av en annan halt. Men jag vill också sätta in detta i ett historiskt sammanhang och konstatera att det i dag passar litet bättre för socialdemokratiska företrädare att inte tala så högt om alliansfrihet och neutralitet, när vi behöver omvärdera dessa begrepp inför vårt EG-samarbete.

Anf. 47 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag talar gärna och ofta om både svensk neutralitetspolitik och svensk alliansfrihet. Jan Jennehag måste alltså ha lyssnat på någon annan än mig.

Anf. 48 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag konstaterar att utrikesministern och jag icke lär bli eniga i denna fråga – varje fall inte i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1990/91:151 om åtgärder för att få hem de kvarhållna svenskarna i Bagdad

Anf. 49 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig vad jag avser vidta för vidare åtgärder för att underlätta för de kvarhållna svenskarna i Bagdad att få resa hem till Sverige om de så önskar.

Krisen i Persiska viken har redan utvecklats till en mänsklig tragedi. Hundratals, kanske tusentals kuwaitier har dödats och sårats. Flera tiotal amerikanska soldater har redan mist livet under övningar och förberedelser för vad som kan komma.

Skulle ett krig bryta ut väntas en mänsklig katastrof av oanade mått. Bedömare talar om tiotusentals, kanske hundratusentals dödsoffer och ett oräkneligt antal sårade.

Irak kvarhåller fortfarande mellan tre och fyra tusen utlänningar mot deras vilja. Ett stort antal av dessa är utplacerade vid militära och civila anläggningar som förmodas vara mål för väpnade attacker.

Ett antal svenskar hålls också fortfarande kvar i Bagdad.

Den svenska regeringen har vid upprepade tillfällen krävt att alla utlänningar som så önskar skall få lämna Irak. UD har på olika sätt aktivt verkat härför. Ett mindre antal svenskar har i olika sammanhang tillåtits resa ut.

Svensk-palestinska vänskapsförbundet har gjort en beundransvärd insats härför, liksom också Sveriges Muslimska råd. Jag vill ta detta tillfälle att å regeringens vägnar tacka dessa båda organisationer för deras värdefulla bidrag till vår gemensamma sak.

Jag vill vidare försäkra Per Gahrton och riksdagens övriga ledamöter att regeringen fortsätter att med all kraft driva frågan om svenskarnas utresa. Förutom våra egna direkta kontakter med Iraks regering har en rad andra länder, organisationer och personer engagerats i denna sak. Jag kan här inte gå närmare in på exakt vilka detta gäller och hur de eller vi agerar, men jag

kan försäkra att denna fråga fortsätter att ha högsta prioritet och att utrikesdepartementet arbetar vidare på högvarv.

Det är allas vår förhoppning att vi snart skall uppnå det för oss självklara resultatet att alla svenskar som så önskar skall få återvända hem till Sverige från Irak.

Anf. 50 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag noterar med tillfredsställelse utrikesministerns syn på läget i området och det yttersta allvar som utrikesministern ger uttryck för här.

Jag utgår från att det också innebär att Sverige fortsättningsvis kommer att prioritera olika försök att få till stånd en fredlig lösning på denna konflikt praktiskt taget till varje pris, men givetvis inom ramen för vad FN sysslar med. I dessa tider när det skramlas med vapen på många ställen är det oerhört viktigt att det i världen finns en röst som talar om förstånd och fred. Det gäller naturligtvis för alla inblandade, men det gäller också för våra landsmän som finns mitt i detta getingbo med stor oro. De har många anhöriga som också känner en berättigad oro.

Jag vill rikta ytterligare tack till utrikesministern, men inte för egen del. För mina vänners skull, för Sveriges Muslimska råds och framför allt för de svenskars som kvarhålls och deras anhörigas skull tackar jag verkligen med emfas för utrikesministerns vänliga ord. Det känns bra, framför allt å de hemkomna svenskarnas vägnar, efter den ganska osakliga kritik som riktades från visst håll mot att vi över huvud taget gjorde denna aktion. Det känns mycket bra att få det erkännandet från regeringens sida.

Jag har inte så mycket att fråga om, men jag vill ha ett klargörande på tre punkter. För det första vill jag för säkerhets skull kollationera att jag har tolkat saken rätt och att regeringen kommer att fortsätta att arbeta för en fredslösning. För det andra undrar jag om man kan tolka berömmet till dessa delegationer så att regeringen ser positivt på att eventuellt andra delegationer åker om det skulle bli nödvändigt. För det tredje vill jag ta upp en fråga som gäller hoppet för de anhöriga. Det har talats om att de skulle få åka ner till jul. Kan utrikesministern möjligen ge någon antydan om att det inte skall behövas, att de anhöriga inte skall behöva åka till Bagdad i jul utan att saken då skall vara ur världen?

Anf. 51 Utrikesminister STEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas naturligtvis, utan att kunna ge några garantier för att så kommer att ske, att alla svenskar skall vara hemma före jul. Det arbetar vi för på allt sätt.

Vi har inte heller något emot att andra delegationer, i likhet med Palestinska vänskapsförbundet eller Sveriges Muslimska råd, åker ner. Det viktigaste i detta läge, kanske också för svenskarna, är att vi på allt sätt fortsätter våra ansträngningar att hitta eller hjälpa till att hitta en fredlig lösning. De flesta som man talar om det här med börjar nu bli mycket pessimistiska. Man är klar över vilka steg som borde finnas med i en fredsprocess, men ingen har ännu kommit på hur man skall ta det första steget.

I det avseendet kan möjligen länder som Sverige spela en roll. Det kräver

dock dels att parterna vill att Sverige skall finnas med, dels att parterna hyser fullt förtroende för Sverige. Det krävs åtminstone att de hyser mycket större förtroende för Sverige än vad de hyser för varandra.

Anf. 52 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag vill starkt understryka behovet av aktiva insatser för fred. Vi mötte kravet från många håll att Sverige skall engagera sig mera aktivt. Bland dem som vi pratade med hade en del inte tyckt sig uppfatta att det förekommer kraftfulla insatser. Nu har utrikesministern varit ute och rest på ett sätt som jag för min del tycker är mycket positivt och lovande. Jag skall inte begära noggranna besked om exakt vad som har tilldragit sig vid dessa samtal. Ibland måste man kanske få gå diplomatiskt till väga.

Jag konstaterar också att regeringen gärna ser att nya delegationer reser. Jag vill understryka vikten i att det finns en beredskap för sådana resor om de verkligen skulle behövas. De opinionsbildare som sitter på sina stolar här och var och skriver utan att tänka på människorna ute i världen, kanske borde tänka efter. Det fungerar inte på oss som är mer eller mindre proffspolitiker, utan på de människor som närmast drabbas när de får höra att det är en kombination av fåfänga och stupiditet som har gjort att man över huvud taget vill hjälpa dem. Jag noterar att vi i detta avseende har samma uppfattning som regeringen tycks ha.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:109 om åtgärder för att hindra svenska män att utnyttja barn i Asien

Anf. 53 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat socialministern vilka åtgärder den svenska regeringen tänker vidta för att inte svenska män skall utnyttja barn i Asien. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Att barn utnyttjas i sexuellt syfte är självklart någonting som vi med all kraft måste bekämpa. När det gäller sexuellt utnyttjande av barn i andra länder är detta en fråga som till största delen kräver samarbete mellan länderna för att kunna lösas. I Sverige är det i första hand genom opinions- och upplysningsarbete som insatser kan ske. Under vissa förutsättningar kan brott som förövats utomlands bestraffas i Sverige, om gärningsmannen är bosatt här. Dessa regler gäller också straffbelagda övergrepp mot barn.

Frågan om sexuellt utnyttjande av barn och ungdomar har de senaste åren fått ökad uppmärksamhet i FN.

I konventionen om barnets rättigheter har slagits fast att det är en mänsklig rättighet för varje barn att skyddas mot övergrepp och utnyttjande. Det gäller självfallet också exploatering i sexuella sammanhang. Konventionens artikel 32 slår fast staternas skyldighet att vidta åtgärder såväl nationellt som internationellt för att förhindra att barn utnyttjas för prostitution. Konventionen bildar därför en viktig bas för åtgärder på detta område.

Vid årets möte med FNs kommission för de mänskliga rättigheterna an-

togs två beslut rörande exploatering av barn. För det första tillsattes en särskild rapportör med uppgift bl.a. att studera förekomsten av sexuellt utnyttjande av barn. För det andra beslöt kommissionen att för synpunkter från bl.a. stater sända ut ett förslag till aktionsprogram mot sexuell exploatering av barn. Sverige stödjer helt och fullt antagandet av ett sådant program. Meningen är att kommissionen nästa år skall anta aktionsprogrammet, som bl.a. behandlar frågan om åtgärder mot s.k. sexturism.

Även inom Europarådet pågår ett arbete för att komma till rätta med utnyttjandet av barn för prostitution. Efter gemensamt nordiskt initiativ har Europarådet tillsatt en arbetsgrupp som skall föreslå åtgärder mot olika former av sexuellt utnyttjande av barn.

Jag kan därför konstatera att frågan om sexuellt utnyttjande av barn är föremål för åtskillig uppmärksamhet både inom och utom FN. Sverige kommer att verka för att detta arbete bedrivs så aktivt som möjligt.

Anf. 54 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet Lindqvist för svaret. Vi är överens om att detta är en mycket allvarlig fråga, som väl förtjänar att uppmärksammas ännu mer än hittills. Bakgrunden till att jag har ställt den här frågan är att en treårig kampanj har startats, ledd av en pastor från Nya Zeeland som har fått pengar från FNs barnfond. Det är alltså en kampanj för att väcka uppmärksamhet runt om i-världen för dessa frågor. Framför allt riktar sig kampanjen till länder i den rika världen, i-världen, för att väcka opinion och för att få regeringarna att reagera på något sätt.

Jag känner till barnkonventionen och vad som görs internationellt och att detta är en fråga för FN. Men jag tror att en mycket viktig del i detta arbete är att skapa en nationell opinion, att få ett tryck i det egna landet som blir så starkt att det blir omöjligt för män, som det företrädesvis är fråga om, att resa till länder i tredje världen och utnyttja barn på detta sätt. Man kan tänka sig vad som skulle hända om vi hade motsatt trafik, om det kom män från tredje världen och utnyttjade våra flickor som är i åldrarna sex–nio år – det finns siffror som visar att det rör sig om det – i den enorma utsträckning som det är fråga om i tredje världen. Jag tror att det skulle väcka ett ramaskrik. Jag menar också att detta är ett tecken på hur man skiljer på i-värld och u-värld, och hur man delvis tar lätt på sådana här uppgifter.

Jag skulle vilja koncentrera den här debatten till vad vi kan göra här i Sverige för att få upp frågan på dagordningen – inte som ett internationellt problem, det är vi överens om att det är – för att få igång den här debatten och för att få fram de reaktioner som skulle omöjliggöra att den här typen av resor över huvud taget arrangeras och som skulle omöjliggöra att detta fortsätter i den utsträckning som faktiskt sker nu. Jag vill ha litet konkreta exempel på vad vi kan göra här i Sverige nu.

Anf. 55 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Vi är helt överens om att det behövs åtgärder på olika plan och att åtgärder här i Sverige är viktiga under förutsättning att vi kan finna åtgärder som är effektiva och som gör att vi verkligen kommer åt problemen. Jag tror alltså att det är viktigt att man försöker öka kunskapen om vad som

pågår, att man kartlägger de här resorna och att man sprider information av vad som faktiskt är på gång, dvs. att man avslöjar den s.k. sexturismens verkliga innehåll och inriktning. Men jag tror samtidigt att det är en ganska svår uppgift, eftersom dessa länder är attraktiva turistmål i sig. Mycket av den turism som sker i denna riktning i världen är naturligtvis fullt legitim och oantastlig. Men vi borde anstränga oss för att försöka göra sådana insatser. Kanske är det frivilligorganisationerna som kämpar för barns rättigheter, både internationellt och i Sverige, som borde engagera sig i att med olika metoder försöka avslöja vad som pågår. Och skulle sådana propåer komma från det hållet skulle jag söka efter möjligheter att stödja dessa organisationer.

Herr talman! Jag vill också passa på att säga att utöver de internationella aktiviteter som jag redan har nämnt har också underkommittén till kommissionen för de mänskliga rättigheterna, som sysslar med olika minoritetsgrupper, satt i gång ett kartläggningsarbete som handlar om handel med barn över huvud taget. Jag tror att en av uppgifterna från svensk sida är att se till att de olika kartläggningar som nu görs verkligen leder till ökad kunskap och till att vi sedan använder den kunskapen både här hemma och i vårt internationella arbete.

Anf. 56 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag är överens med Bengt Lindqvist om att detta är en svår uppgift. Och det kan många gånger vara svårt att avslöja den trafik som pågår. Och vi skall vara medvetna om att det är fråga om stora pengar, det finns mycket pengar att tjäna i denna verksamhet, vilket gör denna fråga mycket svår.

Det finns broschyrer på flygplatser och på resebyråer i vilka det ges information och upplysningar om vad som försiggår ute i världen. Det finns en broschyr som heter Pass upp, som ungdomar får när de reser. Syftet med den är att hjälpa dem att inte råka ut för olyckor. Denna broschyr kan även handla om aids, osv. Det finns en broschyr som heter Pass på, där det påpekas att man skall kolla sitt bagage så att man inte ofrivilligt blir langare av knark, m.m.

Vi har motionerat i riksdagen om att staten borde kunna bekosta något liknande där man pekar på att denna typ av s.k. turism förekommer i dessa länder och att denna verksamhet är djupt kränkande och olaglig ur olika synpunkter.

Anf. 57 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Jag ställer mig inte avvisande till något sådant, om vi bara kan finna effektiva former för det. Om vi skall komma till rätta med detta på nationellt plan här hemma i Sverige tror jag att det måste handla om åtgärder av ett sådant slag som gör att de människor som planerar resor med denna avsikt verkligen känner ett obehag och känner sig avslöjade. Om det går att åstadkomma på något sätt är jag positiv till att vidta åtgärder om vi kan finna formerna för dem. Men jag tror att det är där som vi måste sätta in stöten.

För min del tror jag också mycket på åtgärder bland barn och ungdomar i

de länder det gäller. Vi måste utveckla vårt stöd till barnen, inte minst till gatubarnen, slumbarnen, i de stora städerna både i Asien och i Latinamerika. Om det kunde bli ett massivt stöd i barnkonventionen för sådana insatser, tror jag faktiskt att vi skulle kunna göra något i positiv riktning för att komma till rätta med denna svåra situation.

Anf. 58 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Om detta är vi fullständigt överens. Jag tolkar denna debatt som att när det kommer konkreta förslag till åtgärder som kan vidtas här i Sverige – vare sig de kommer från frivilligorganisationer eller från annat håll eller i form av motioner, kanske t.o.m. i riksdagen – så kommer statsrådet att ställa sig positiv till dem och vara villig att hjälpa till i detta mycket viktiga arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:155 om bilförmåner

Anf. 59 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Carl Frick har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med företagsbilarna. Han syftar därvid på värderingen av bilförmån.

Värderingen av bilförmån är starkt schabloniserad. Någon ändring i det avseendet sker inte genom skattereformen. Detta hänger samman med att förmån av fri bil är mycket vanligt förekommande. Av främst förenklingsskäl tas t.ex. inte hänsyn till körsträckans längd i det enskilda fallet. Beskattningen av förmånsbilarna skärptes dock högst väsentligt i samband med reformen. Jag kan tillägga att till grund för beräkningen av förmånsvärdet ligger en antagen privat körsträcka på 1 500 mil per år.

De regler som skall tillämpas fr.o.m. den 1 januari 1991 har som nämnts nyligen behandlats och antagits av riksdagen. Jag har för närvarande inte för avsikt att verka för en omprövning av dem.

Anf. 60 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tror att det är ett av de kortaste svar som jag någonsin har fått i ett sådant här sammanhang. Och nöjd är jag naturligtvis inte, eftersom regeringen tydligen inte har någon avsikt att göra något åt detta.

Bilförmånen är, som jag ser den, en ganska märklig historia som ju innebär att man får en bil till sitt förfogande från sitt företag mot att man betalar en viss procentsats av nybilsvärdet i skatt eller liknande. Problemet är ju inte att man använder bilen i företagets tjänst. Problemet är i stället den privata körningen som innebär att man får gratis bensin och många andra saker. Det finns därför inga begränsningar för dessa människor när det gäller att köra bil. Dessutom känner de ju inte av skattehöjningar och bensinprishöjningar. Det finns alltså ingen gräns.

Vi har ju också sett att bensinbolagen ger ut Europakort som man kan åka på i Europa och låta företagen betala. Då får man åka ganska billigt.

Vad detta innebär är egentligen en inledning till en stimulans till ofantligt slöseri med bensin och åkande. Vi har ju ställt oss bakom olika konventioner för att begränsa utsläpp av kväveoxider. Vi har sagt att det skall finnas ett tak för koldioxidutsläpp osv. Här har man då en verksamhet som i stället accelererar detta. Jag tycker att det är litet beklämmande att man från regeringens sida inte har uppmärksammat det. Det här är en sorts miljöfråga. Därför borde man se till att vi får bort sådana här bilförmåner och successivt leder oss in i ett sunt tänkande när det gäller miljö och framtid, så att vi får ner den här typen av verksamhet, som jag dessutom tycker är ganska orättvis.

Vad är det som ligger bakom regeringens ovilja egentligen mot miljö? Den slutsats som man drar av statsrådets svar är att regeringen struntar i miljön – regeringen har ju fixat en skatterefom.

Anf. 61 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Carl Frick sade att beslutet var inledningen till en stimulans till körande med förmånsbilar. Så är det inte. Som jag sade i mitt svar är det här principiellt inget nytt med anledning av skattereformen, utan dessa regler har vi haft i flera år. Vad vi gör med skattereformen är att vi kraftigt skärper beskattningen av förmånsbilarna, man tar upp ett större förmånsvärde till beskattning. Det gör att förmånen inte är lika attraktiv som den var tidigare. Detta skall jämföras med kontantlön, som beskattas lägre än tidigare. Det gör att vi i praktiken får en tröskel som gör att för dem som kör litet blir det här inte en intressant förmån. En viss återhållande effekt tror jag att detta har.

Jag skall gärna medge att dessa regler inte är perfekta. Det beror på att vi i skattesammanhang liksom på andra områden ofta måste göra en avvägning mellan enkelheter å ena sidan och precisionen, millimeterrättvisan, å den andra. Vi klarar inte i praktiken – jag har i varje fall inte sett något sådant konkret förslag – att mäta hur lång den faktiska körsträckan är. Om man bygger på körsträckan måste man därför ändå förlita sig på schabloner. Då är vi tillbaka i den typ av problematik som vi har med dagens system. Sådana praktiska hänsyn gör att vi tvingas arbeta med schabloner, som inte ger exakt rätt resultat i varje enskilt fall. Men jag tycker ändå att det blir bättre resultat än med det system vi har.

Jag vill vidare säga att betydande ansträngningar har gjorts från regeringen att få skattereformen också miljömässigt riktig. Det är inte alltid som vi har fått tillräckligt starkt stöd från andra för att kunna genomföra skattereformen i alla dessa delar.

Anf. 62 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Vad jag menade var alltså att man faktiskt inleder människor i frestelse att köra mycket. Man har en fast kostnad, och sedan finns det ingen gräns för privat körande. Jag har träffat familjer där hela familjen utnyttjar bilen och kör enormt långa sträckor. Det är verkligen ett fantastiskt

sätt att inleda människor i frestelse att köra mycket och därmed aktivt delta i miljöförstöringen.

Jag har själv inget förslag, men jag tycker att det vore värt att gemensamt fundera ut sätt att på något vis få håll på den här verksamheten, när vi ändå i andra sammanhang uppmanar människor att vara återhållsamma med användningen av fossila bränslen. Här har vi i stället ett system som uppmanar människor till att göra precis tvärtom.

Anf. 63 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag skall inte upprepa mig, men jag vill lägga till att indirekt kan det ändå vara en press på förmånsinnehavaren. Det är nämligen arbetsgivaren som får betala de kostnader som är förknippade med bensinförbrukningen. Det kan ändå ha någon återhållande effekt att ett överdrivet körande innebär ökade kostnader.

Jag vill än en gång understryka att det inte är ett perfekt system. Carl Frick är välkommen med förslag om hur man skall kunna genomföra ett mera miljövänligt system, som samtidigt är praktiskt fungerande och som dessutom har erforderliga förutsättningar att få politiskt stöd i denna kammare.

Anf. 64 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Någon restriktivitet kanske företagen kan ha, men ärligt talat tror jag inte så mycket på det.

Jag skall gärna delta i ett arbete och komma med ett förslag som kan vara bra. Om socialdemokraterna och miljöpartiet på någon punkt kan vara överens i det här, då borde det finnas politisk majoritet i riksdagen för att åstadkomma en miljöförbättring av det här slaget. Det tror jag dessutom skulle ha psykologiska verkningar. Folk är utomordentligt förgrymmade över att vissa personer i landet får fara runt utan begränsningar. Så det finns också en sorts social sida i det hela, som borde vara uppmuntrande för en socialdemokrat.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:173 om realisationsvinstbeskattningen av bostadsrätter

Anf. 65 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig om regeringen är beredd att ändra reavinstreglerna så att vid försäljning av bostadsrätter hänsyn inte tas till föreningens skulder.

En utgångspunkt i skattereformen är att skattereglerna för egnahem och bostadsrätter skall vara enhetliga och likformiga. För bostadsrätternas del innebär detta att reavinsten skall beräknas med hänsyn till lägenhetens andel i föreningens skulder. Detta i kombination med en rätt för den skattskyldige att dra av sin andel i föreningens utgifter för ny-, till- och ombyggnadskostnader och för motsvarande andel av utgifter för värdehöjande reparationer och

underhåll under fem år före avyttringen innebär att reglerna för bostadsrätter och egnahem har fått samma principiella utformning.

Mot den bakgrunden är det – vilket Bo Lundgren gör gällande – inte riktigt att påstå att en förlustaffär kan leda till reavinstbeskattning. Mitt svar på den av Bo Lundgren ställda frågan är att jag inte är beredd att föreslå några förändringar när det gäller reavinstbeskattningen av bostadsrätter.

Anf. 66 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är fullt möjligt att som i skatteomläggningen driva enhetlighetsprincipen väl långt. Man kan inledningsvis konstatera att bostadsrätten innebär en rätt att bebo en lägenhet som tillhör en förening där man är medlem. Men när man äger ett småhus, som för övrigt också kan vara bostadsrätt, är det inte så med äganderätten, utan där äger man tillgången i sig själv i dess helhet. Det är alltså ganska klart en skillnad redan i upplåtelseformen.

Statsrådet säger att en förlustaffär inte kan leda till reavinstbeskattning. Jag vill fråga: Är statsrådet beredd att stå här och säga att inte vid något enda tillfälle kan en försäljning av bostadsrätt, som ger en förlust, leda till reavinstbeskattning?

Som statsrådet sade är det mycket komplicerade regler. Om man är beredd att ändra i det hänseendet skulle man kunna förenkla reglerna och samtidigt få bort de tvivelaktiga effekter som innebär att, inte normalt men i vissa fall, t.o.m. en förlustaffär kan leda till reavinstbeskattning, då hade man sluppit många problem. För den enskilde är det nämligen fråga om att ha betalat ett pris för rätten att bebo en lägenhet och få ett visst annat pris vid försäljning av bostadsrätten. Det är fullt möjligt, utan att det blir några som helst skatteflyktsproblem eller annat, att beskatta en reavinst vid försäljning av bostadsrätten, om man nu över huvud taget skall beskatta den. Jag vill fråga statsrådet: Är det verkligen till hundra procent säkert att det aldrig kan bli en reavinstskatt vid en förlustaffär?

Anf. 67 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är riktigt, som Bo Lundgren säger, att det är vissa skillnader i själva besittningsformen mellan bostadsrätten och äganderätten. Det är också så att vi i skattereformen eftersträvat, och till stora delar också uppnått, en lika behandling i ekonomiskt hänseende. Det har varit kännetecknande för strävandena på det här området, där vi ännu en kort tid har kraftigt olika regler för äganderätt och bostadsrätt. Jag ser ett stort värde i att vi får samma skattemässiga behandling, att vi i ekonomisk mening behandlar de olika besittningsformerna så lika som möjligt. Det gör vi med den här förändringen. Då är det nödvändigt att ta hänsyn till förändringarna av skulden i bostadsrättsföreningen. De gamla reglerna ledde till en felaktig beskattning. Det är inte så att en felaktig beskattning bara slår i den ena riktningen, den kan lika väl slå i den andra riktningen, dvs. att man i vissa fall kanske beskattar för litet och i andra för mycket. Det är inte så, som det ibland antyds, att den ändring vi gör skulle utfalla entydigt negativt för bostadsrätterna. Den kan i många fall få den motsatta effekten. Man får ett ekonomiskt riktigare resultat.

Jag skall medge att det kan finnas vissa pedagogiska problem att sprida insikt om innebörden av de nya skattereglerna. Men det är då viktigt att vi alla hjälps åt att ge korrekta beskrivningar av hur reglerna fungerar och skall tillämpas. Då tror jag att vi efter hand kommer att få stor förståelse för reglerna, även i det här avseendet.

Anf. 68 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Statsrådet Åsbrink svarade inte på frågan, som jag tycker är rätt central, nämligen om det kan bli beskattning vid en förlustaffär.

Låt mig sedan säga att problemet med reavinstbeskattningen ju är att den generellt är för hög i Sverige, både när det gäller bostäder och när det gäller andra tillgångar. Som den nu är utformad är det också en mycket komplicerad lagstiftning som inte får avsedda effekter, i varje fall inte enligt mitt sätt att se det. Den pedagogiska uppgiften hade kunnat förenklas om man hade avstått från de komplicerande regler som nu har införts.

Men låt mig gå tillbaka till den fråga som jag ställt till statsrådet. Eftersom man bara får dra av värdehöjande reparationer och underhåll som gjorts under fem år före avyttringen, innebär exempelvis en investering sex år tidigare att man har fått en skuldökning, om man har lånat kapital till det, men man får inte avdrag för motsvarande kostnad från reavinsten för andelen. Det innebär att skulden mycket väl kan ha ökat utan att avdragsvolymen ökat på samma sätt, och därmed har man en förlust. Detta är orimligt. Jag frågar återigen: Är det korrekt, som statsrådet säger i sitt svar? Om det inte är det, bör det upplysas om det av rent pedagogiska skäl.

Anf. 69 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Femårsregeln har tillkommit av praktiska skäl. Det föreligger svårigheter att gå alltför lång tid tillbaka. Här finns återigen en likabehandling av bostadsrättsinnehavaren och den som äger sin bostad.

Bo Lundgren tycker att reavinstbeskattningen är för hård. Jag kan bara konstatera att det här är ett utflöde av en princip som jag för min del anser vara mycket viktig, nämligen att vi skall ha lika beskattning av arbetsinkomster och kapitalinkomster. Det är möjligt att Bo Lundgren anser att inkomster av arbete skall beskattas hårdare. Jag har i varje fall inte den uppfattningen. Jag ser ett stort värde i att vi har likabehandling, och det uppnår vi med skattereformen fr.o.m. nästa år.

Anf. 70 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! När man jämför beskattningen av arbete och beskattningen av kapital bör man, som statsrådet själv gör i andra sammanhang, säga att vi har för hög kapitalbeskattning i Sverige, inte minst med tanke på den inflationstakt som regeringen de facto har åstadkommit, bl.a. genom finansieringen av skatteomläggningen och genom andra brister i den ekonomiska politiken. Men det är en alltför hög skattesats som gäller, såväl när det gäller kapitalinkomster som när det gäller kapitalvinstbeskattningen. Det är också en mycket hög beskattning i förhållande till vad man har i övriga Europa. Det kan väl statsrådet, som har ansvaret för detta, knappast förneka!

Men den fråga det här gäller är att reavinstbeskattningen, bortsett från

att den är för hög, är orimligt och tveksamt utformad. Femårsgränsen är en praktisk regel, säger statsrådet. Ja, för skatteförvaltningen i första hand. Det intresserar mig inte att samma sak gäller för småhusen. Frågan är återigen: Kan inte investeringar som är gjorda före femårsperioden leda till att skuldökningen blir sådan att man de facto får en skatt trots att man har gjort en förlust på affären?

Anf. 71 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är möjligt att det inte intresserar Bo Lundgren att man har en femårsregel också för egnahem, men för mig har det stort intresse, och jag ser även på den här punkten ett värde i att vi har lika regler för äganderätt och bostadsrätt.

Sedan är det riktigt att finansieringen av skattereformen engångsvis medför en viss höjning av priserna – det är ingen bestående effekt utan en engångseffekt. Jag är betydligt mer orolig för vad en underfinansiering med 40 miljarder kr., som moderaterna haft, i varje fall i sina hittillsvarande skatteförslag, skulle innebära, bl.a. för inflationstakten här i landet, om det förslaget genomfördes. Min tro är att det skulle leda till galopperande inflation i den svenska ekonomin. Jag hoppas att vi slipper uppleva ett sådant scenario.

Anf. 72 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! I denna skattedebatt vill jag bara framhålla – det vet statsrådet mycket väl, i varje fall efter riksdagsdebatten den 13 juni – att det inte finns någon underfinansiering i det förslag som vi har lagt fram. Bortsett från att de påståendena är i sak fel på varje punkt är det inget parti som lägger fram förslag om en underfinansiering på 40 miljarder av en skattesänkning på 54 miljarder – det är orimligt i sig självt.

Låt mig sedan säga att femårsregeln, som gäller både småhus och bostadsrätter, är någonting som i sig själv komplicerar tillvaron, inte minst för de personer som är berörda i sammanhanget.

Men åter till frågan. Här gäller det att inte få oskäliga effekter. Jag har inte fått svar på frågan: Menar statsrådet seriöst att det inte går att vid en förlustaffär vid en bostadsrättsförsäljning hamna i den situationen att man får betala reavinstskatt?

Anf. 73 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag har redan svarat på den fråga som Bo Lundgren har ställt. Vi genomför fr.o.m. nästa år lika regler för äganderätt och bostadsrätt. Jag ser det som en stor vinst att vi når dithän. Jag ser det också som en stor vinst att vi så långt det är praktiskt möjligt får en likabehandling av arbetsinkomster och kapitalinkomster i skattesystemet.

Sedan kan jag instämma i beteckningen "orimligt" på det skatteförslag som moderaterna tidigare har presenterat. Det är orimligt, och det går inte att förverkliga. Den intressanta fråga som man kan ställa sig är om den överenskommelse som nyligen har träffats mellan moderatledaren och folkpartiledaren också innebär att moderatledaren nu överger sin tidigare skattepolitik och därmed i tysthet accepterar den skattereform som har genomförts,

eller om ni moderater alltjämt kräver att skattereformen rivs upp för att ni skall kunna bilda en regering tillsammans.

Anf. 74 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Som statsrådet också mycket väl vet kommer marginalskattesänkningarna självfallet att ligga fast även vid ett regeringsskifte, som är nödvändigt för svensk ekonomi. Om man däremot skall sänka skattetrycket – vilket vi och folkpartiet är överens om – krävs uppenbarligen att några skatter sänks. Exempelvis kan det då bli aktuellt med sådana som har varit inslag i finansieringen av skattereformen. Man måste sänka vissa skatter för att få ett sänkt skattetryck – det är nödvändigt.

Låt mig sedan slå fast att det trots vad statsrådet sade i sitt svar – det har han i och för sig sedan inte velat upprepa – är fullt möjligt att hamna i den situationen att man får betala reavinstskatt på en faktisk förlustaffär om man försäljer en bostadsrätt. Det är orimligt. Det är en följd av att vi har för hög beskattning och av att man använder en felaktig teknik. Den bör alltså ändras.

Anf. 75 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är ett fullständigt felaktigt återgivande av vad jag har sagt. Det är tvärtom på det sättet att med de ändringar som vi nu genomför i beskattningen kan vi eliminera ett antal fall där beskattningen har varit felaktig, i vissa fall för hög och i andra fall för låg. Med den reform vi nu genomför följer alltså, som jag ser det, en stor förbättring även i det här avseendet.

För övrigt får jag väl tolka Bo Lundgrens uttalanden så, att det alltjämt är ett moderat krav att folkpartiet skall hoppa av från och riva upp den skattereform som man varit överens med oss om att genomföra. Det gäller även reavinstbeskattning av bostäder.

Anf. 76 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! I ord vill socialdemokrater ibland sänka skattetrycket. Att det aldrig blir så i gärning är väl känt av svenska folket, som får betala skatterna. Men om socialdemokraterna i ord vill sänka skattetrycket måste också socialdemokraterna överväga att exempelvis sänka momsuttaget eller sänka kapitalbeskattningen. Statsrådet Åsbrink sade själv i den offentliga hearingen i skatteutskottet att kapitalbeskattningen sannolikt var för hög och att den kanske måste omprövas så småningom. Det innebär ett avsteg från skattereformen, som tydligen inte får ändras över huvud taget.

Låt mig sedan säga att om en person köper en bostadsrätt för en viss summa och sedan genomför värdehöjande reparationer och underhåll sex år innan denna bostadsrätt försäljs igen och om vederbörande finansierar detta med lån är det fullt möjligt för vederbörande att hamna i den situationen att han eller hon, om vederbörande säljer bostadsrätten med en viss förlust i termer av försäljningspris minus anskaffningskostnad, får betala reavinstskatt för en faktisk förlust, på grund av att skuldökningen är så stor och på grund av att man inte får göra avdrag för reparationen. Så är det, statsrådet!

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:179 om vården i familjehem och skatteomläggningen

Anf. 77 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Stina Eliasson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att de s.k. familjehemmen – trots skattereformen – skall kunna finnas tillgängliga för socialtjänstens behov när det gäller vård av barn och ungdom i behov av samhällets särskilda stöd.

Ett av huvudsyftena med skattereformen är att skapa en neutral beskattning av arbetsinkomster. Detta gäller i princip alla slag av ersättningar för arbetsinsatser.

Beträffande kostnadsersättningar har i princip offentligt anställda varit befriade från att ta upp dem till beskattning, och de har då inte heller fått avdrag för de omkostnader som ersättningen avsett att täcka. Av likformighetsskäl gäller i fortsättningen emellertid samma beskattningsregler för såväl offentligt som privat anställda i detta avseende. Kostnadsersättningar skall således tas upp som intäkt medan avdrag medges för omkostnaderna.

Vad jag nu sagt kommer också att gälla för sådan kostnadsersättning som utges för vård av person i enskilt familjehem. Det kan vara svårt att beräkna omkostnadernas storlek. Det är därför dessa normalt bör antas kunna uppgå till ett schablonbelopp med vilket avdrag kan medges vid taxeringen. I sådana fall kommer inte heller preliminärskatt att dras på kostnadsersättningen. Riksskatteverket bör kunna ge närmare rekommendationer om bl.a. schablonbeloppens storlek. Det står naturligtvis den skattskyldige fritt att visa att kostnaderna varit högre och på så vis få avdrag för dessa.

Skatteomläggningen leder till likformig och lägre beskattning av arbetsinkomster. Skattereformen bör därför enligt min mening få en positiv inverkan på människors engagemang i familjehemsvården.

Talmannen konstaterade att frågeställaren inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:172 om åtgärder i anledning av riksdagens tillkännagivanden i vissa biståndsfrågor

Anf. 78 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av riksdagens beslut i vissa biståndsfrågor.

Frågorna som Jan-Erik Wikström tar upp åtgärdas för närvarande på olika sätt inom UD och biståndsmyndigheterna.

När det gäller utredningen om kreditinstrumentets roll i biståndet kan jag meddela Jan-Erik Wikström att den kommer att tillsättas inom kort. Direktiv till utredningen håller på att utarbetas, och enligt vår tidsplan skall resultatet av utredningen kunna presenteras före sommaren 1991. Utredningens uppgift är beroende av andra diskussioner och överväganden som t.ex. regeringens ställningstagande till utredningen om det bilaterala biståndets organisation och arbetssätt, och i synnerhet då förslagen som gäller behovet av

att stödja u-ländernas näringslivsutveckling. Utredningen kommer nu lägligt i tiden, inte minst med hänsyn till de livliga internationella diskussioner som pågår om krediternas roll i biståndet. Att utarbeta direktiv som sätter frågan i sitt rätta internationella sammanhang har tagit några månader.

Jan-Erik Wikströms andra fråga gäller det franskspråkiga Afrika. FNs utvecklingsprogram, Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken har tagit initiativ till en särskild fond för att bygga upp kunskap och kapacitet för att i ett långsiktigt perspektiv skapa underlag för utvecklingspolitiken i Afrika. Efter riksdagens beslut har Sverige aktivt medverkat i detta arbete och kommer att ingå i en styrelse för fonden som väntas börja sin verksamhet i början av år 1991. En viktig fråga har för svensk del varit att det franskspråkiga Afrikas problem och behov skall uppmärksammas. Arbetet i fonden ger anledning till att bygga upp kunskap på svensk sida om förhållandena i dessa länder.

Den tredje delfrågan avsåg hur hemvändande biståndsarbetares erfarenheter tas till vara. Med breddningen i det svenska biståndssamarbetet kommer nya personalkategorier in i bilden. SIDAs nya utbildningsbyrå söker nya vägar för att ta till vara dessa personalkategoriers erfarenheter i biståndsarbetet. Det avser bl.a. möjligheter att mer systematiskt dra in företagsanställd personal i utbildningsverksamheten. I årets budgetproposition avser jag att återkomma till hela frågan om utvärderings- och erfarenhetsåterföring i det svenska biståndet.

Anf. 79 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag läser självfallet allt riksdagstryck, särskilt skrivelser från regeringen, mycket noggrant. När jag läste skrivelse 1990/91:15 och kom till s. 24, fann jag under rubriken Internationellt utvecklingssamarbete att skrivelsen var slutbehandlad. Jag undrade då vad som hade hänt med de tre tillkännagivanden som utrikesutskottet hemställt om att riksdagen skulle göra. Tillkännagivandena gällde alltså åtgärder för en långsiktig kunskapsuppbyggnad om det fransktalande Afrika, en parlamentarisk utredning med uppgift att göra en översyn av u-krediterna och andra kreditinstrument från biståndspolitisk synpunkt samt vikten av att ta till vara hemvändande biståndsarbetares erfarenheter. Det stod att läsa att skrivelsen var slutbehandlad, men inte ett ord om dessa tillkännagivanden. Det var därför jag ställde min fråga.

Jag tackar nu biståndsministern för svaret. Jag vet inte vad som har hänt, om man i raketfart har tagit upp dessa tre frågor inom utrikesdepartementet för att kunna komma med ett lämpligt svar i dag. Min fråga är: Varför fanns inte dessa tillkännagivanden omnämnda i regeringens skrivelse?

Anf. 80 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Tiden mellan riksdagens beslut om biståndsbudgeten och denna skrivelse är omkring en månad. Under denna månad har vi inte hunnit att fullfölja alla de propåer som riksdagen har kommit med. Det är kutym att regeringen får ta litet längre tid på sig än så. Detta är orsaken till att dessa tillkännagivanden inte har behandlats i skrivelsen.

Så här i efterhand tycks det mig felaktigt att tolka detta som att skrivelsen

är slutbehandlad, för det är den naturligtvis inte. Vi fortsätter att behandla detta.

Anf. 81 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Misstag kan ju hända i de bästa kretsar. Om man bara erkänner misstagen, så blir man genast förlåten.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:120 om plan- och bygglagen

Anf. 82 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig om jag anser att plan- och bygglagen (1987:10) spelat ut sin roll. Bakgrunden till frågan är regeringens beslut i ett ärende avseende ett överklagande av en detaljplan i Umeå kommun.

Svaret är nej. Plan- och bygglagen är både nu och fortsättningsvis grunden för samhällsplaneringen och ett viktigt instrument för medborgarinflytandet.

Anf. 83 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret, som var ett klart nej på min fråga om plan- och bygglagen har spelat ut sin roll.

Jag undrar ändå om detta är med sanningen överensstämmande, eftersom regeringen genom ett beslut har godkänt byggande av ett höghus som skall bli hotell i centrala Umeå, där det finns riksintressanta områden som enligt fastlagd stadsplan är av riksintresse.

Nu vill en penningstark intressent bygga ett höghushotell mitt i centrala staden, och detta har regeringen genom sitt beslut stöttat. Det finns inga motiv i regeringsbeslutet till varför man har gått ifrån stadsplanen. Området är tydligen inte längre av riksintresse, då man tillåter byggandet av detta höghushotell.

Eftersom det saknas skäl, funderar också många andra kommuner över vad som ligger bakom beslutet. Inte minst inom Stockholms kommun undrar man vad regeringen egentligen menar.

Det enda som statsrådet har anfört var när han under en intervju i Ekot sade att han inte vill köra över de lokala politikerna i Umeå, men en sådan intervju kan ju inte innehålla allt. Det är väl inget skäl som det finns något stöd för i plan- och bygglagen!

Kommer detta att bli vägledande inför framtiden? Kommer de starka ekonomiska intressena att väga tyngre än riksintressen, miljöintressen och bevarandeintressen? I så fall borde det ske en lagändring eller ett slopande av kriteriet riksintressen, om dessa så snabbt kan köras över när det finns andra intressenter med i bilden.

Statsrådet borde ha kunnat motivera beslutet.

Anf. 84 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag vill med kraft vända mig emot påståendet att det för regeringens ställningstagande skulle ha haft någon som helst betydelse vem det

är som skall bebygga tomten. Regeringen har i enlighet med vad som sägs i plan- och bygglagen prövat detta ärende.

Om man ifrågasätter om ett riksintresse har påverkats av en plan är det länsstyrelsen som i första hand har att bevaka ett riksintresse och att det inte – som det uttrycks i lagen – påtagligt skadas av de kommunala besluten. Länsstyrelsen har gjort en genomgång, och man har kommit fram till att riksintresset inte påtagligt skadas av de kommunala besluten. Därför har man ansett att det var möjligt att godta denna plan. Regeringen har gjort samma bedömning som länsstyrelsen. Regeringen har också bedömt att riksintresset inte påtagligt skadas i detta fall och har därför ansett att planen kan antas.

Det har i denna fråga också förekommit en lång rad överklaganden från kommuninnevånare. Låt mig bara säga att det inte är fråga om att köra över en lokal opinion. Det är fråga om att mot bakgrund av vad som sägs i plan- och bygglagen bedöma det som vi hade att i första hand ta ställning till, nämligen riksintresset som sådant. Vi har alltså i regeringen funnit att det inte påtagligt skadas av det kommunala beslutet.

Anf. 85 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det var bra att höra att det funnits i varje fall några tankar i samband med beslutet och att detta inte tillkommit på lösa boliner, men vad bostadsministern förtiger är att riksantikvarieämbetet och boverket har ansett att det aktuella läget är av så stort riksintresse att det är bevarandevärt. Det är för en lekman som mig när jag reser genom Umeå stad helt klart att stadssilhuetten och miljön kommer att förändras alldeles påtagligt av detta stora spökhotell mitt inne i en låg bebyggelse. Det kommer att skymma mycket av den utsikt som finns mot den vackra älvbrinken osv.

Dessutom kommer hotellet att påverka miljön i staden, eftersom det kommer att dra till sig mycken trafik. Det vore kanske på sin plats att man klarare definierade vad ett riksintresse är och om det kan offras så här lätt.

Anf. 86 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag vill upprepa att det finns ett riksintresse ur kulturminnesvårdssynpunkt i centrala Umeå. Det är helt riktigt att riksantikvarieämbetet menade att detta riksintresse skulle ta skada av detta kommunala beslut. Länsstyrelsen och även regeringen gjorde en annan bedömning. Regeringen har därför, som sagt, mot bakgrund av att vi ansett att riksintresset icke påtagligt skadas om planen genomförs, antagit planen. Det är det som ligger bakom beslutet och den redovisning som jag har lämnat.

Anf. 87 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det är bara att beklaga att beslutet har utfallit på detta sätt. Det kan inte vara så att alla mellanstora städer i Sverige numera skall ha ett höghus inne i centrala staden för att de skall anses vara städer av god kvalitet. Det finns många områden i Umeåregionen som skulle ha passat betydligt bättre för inplacering av ett höghushotell. Man var inte bunden vid en förläggning enbart till denna plats.

Regeringen borde kanske också ha tagit litet mera hänsyn till de protester

som även har riktats mot regeringen i detta ärende. Också de tunga myndigheterna riksantikvarieämbetet och boverket gjorde en annan avvägning.

Beslutet får dessutom den principiella följden att det skapas en stor osäkerhet om huruvida det över huvud taget finns någon mening i att för framtiden klassa miljöer som riksintressanta. Den situationen uppstår om man så snabbt kan gå ifrån ett sådant här avgörande, dessutom på så svaga grunder som har skett i Umeå.

Anf. 88 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Regeringens prövning har gällt ärendet i Umeå. Regeringen kommer självfallet, i alla de sammanhang där det anförs att riksintressen skulle ta skada, att pröva ärendena från fall till fall. Det är alltså inte fråga om prejudicerande ställningstaganden, utan de är att betrakta som ställningstaganden i de aktuella fallen. I detta fall har det gällt påverkan på riksintressen beträffande kulturminnesvården i den centrala delen av Umeå, och regeringen har funnit att ett antagande av planen inte skulle innebära någon påtaglig skada för riksintresset. Det är det som har legat till grund för beslutet.

Anf. 89 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det återstår naturligtvis att se. Jag antar att det kommer flera prövningsärenden till regeringen. Med det inträffade som grund kommer man kanske att vilja få fram den tolkningen att regeringen kräver sådana här beslut. Vi skall naturligtvis med stort intresse följa den inställning som regeringen ger uttryck för i de olika frågorna.

Vi förstår att det i detta fall haft stor betydelse att starka socialdemokratiska företrädare har stått bakom beslutet. Jag tycker inte att detta skall väga tyngst, utan det är riksintresset som i sådana fall skall göra det. Jag ser det som ett stort svek mot Umeå stads innerkärna att man tillåter byggandet av ett hotell av den här storleksordningen där.

Anf. 90 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag vill än en gång med skärpa understryka att de insinuationer som nu görs om vad som skulle varit bakgrunden till regeringens beslut är i allt oriktiga. Det enda som varit vägledande för oss är bestämmelserna i plan- och bygglagen, varvid vi haft att pröva om ett riksintresse lider påtaglig skada, om en plan antas. Vi har funnit att det här inte lider någon påtaglig skada och att planen därför kan antas.

Jag undanber mig varje form av insinuationer om att annat skulle ha varit vägledande för regeringens beslut i denna fråga.

Anf. 91 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det som statsrådet nu tillade om beslutsunderlaget var intressant. Det är naturligtvis tröstefullt att hänsynen till plan- och bygglagen varit vägledande, men det stillar inte den oro inför framtiden som jag känner när man kan frångå en översiktsplan och på detta sätt klart förändra en stadsbild.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1990/91:144 om lagstiftningen om brutet räkenskapsår

Anf. 92 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Karl-Gösta Svenson har frågat finansministern vilka åtgärder han tänker vidta för att åstadkomma en fullgod lagstiftning avseende brutna räkenskapsår. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Reglerna om räkenskapsår finns i bokföringslagen. Riksdagen beslöt i våras om vissa ändringar i reglerna som trädde i kraft den 1 juli i år. Ändringarna innebär att bl.a. enskilda näringsidkare som regel skall ha kalenderåret som räkenskapsår. Som Karl-Erik Svenson har varit inne på finns det sedan tidigare en regel som innebär att alla företag inom en koncern skall ha samma räkenskapsår. En koncern i dagens mening kan bestå exempelvis av en enskild näringsidkare och ett aktiebolag som ägs av honom. Sammantaget leder detta till att ett aktiebolag som ägs av t.ex. en enskild näringsidkare nu kan behöva byta räkenskapsår så att det blir samma inom koncernen. Detta gäller emellertid inte om näringsidkaren är en enskild jordbrukare, eftersom denne omfattas av jordbruksbokföringslagen, som inte har någon liknande koncernregel. Av detta följer att den jordbrukare som i Karl-Gösta Svensons exempel äger mer än hälften av aktierna i ett byggnadsföretag inte behöver lägga om räkenskapsåret i aktiebolaget.

Reglerna i bokföringslagen innebär vidare att man kan få dispens från den nu angivna regleringen. Förutsättningen för dispens är att det föreligger synnerliga skäl. Dispensfrågorna prövas av riksskatteverket, vars beslut kan överklagas till regeringen.

Karl-Gösta Svenson har påstått att en tillämpning av de nu gällande reglerna på detta område innebär att man måste bryta mot minst en av de i sammanhanget relevanta lagarna. Jag förstår inte vad han menar med det. Såvitt jag förstår är så inte fallet. Jag kan därför inte heller finna någon anledning att nu ändra dessa bestämmelser.

Anf. 93 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är bra att vi har fått detta klarläggande beträffande jordbrukarna, men av svaret kan man konstatera att det uppstår en styrande effekt när en person som idkar enskild näringsverksamhet samtidigt driver ett bolag inom en helt annan bransch. Även när det inte föreligger något samband mellan verksamheterna får man den effekten att räkenskapsåret måste ändras till kalenderår för det aktuella bolaget. Jag tycker att det är en svaghet i lagstiftningen. Det är näst intill omöjligt att få dispens, eftersom det härför fordras att synnerliga skäl skall föreligga.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1990/91:159 om köerna vid kriminalvården

Anf. 94 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta eller föreslå för att minska köerna till fångvården.

Av Hugo Hegelands fråga får man intrycket att dömda som skall verkställa ett fängelsestraff inte kan tas emot. Så är inte fallet. De som inställer sig på en anstalt med ett föreläggande eller en verkställbar dom får alltid omgående påbörja verkställigheten.

Anf. 95 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för försöket att svara på min fråga. Jag är mycket förvånad över svaret, eftersom min fråga föranleddes av just meddelanden i pressen och i TV om ökande köer till fängelserna. Nu bestrider statsrådet detta, och det var ju utomordentligt intressant, eftersom en av anledningarna till att man halverade strafftiden just var att man ville minska köerna till fängelserna. Det har alltså uppstått en helt ny situation.

Svaret ger ett starkt intryck av att statsrådet inte vet vad ordet "verkställa" betyder. Det är ju inte de dömda som skall verkställa ett fängelsestraff, utan det är givetvis kriminalvården som verkställer straffet. Den dömde avtjänar straffet. Man bör enligt min uppfattning i detta sammanhang ha bättre distinktioner.

Drygt 16 000 personer per år döms i dag till fängelse eller kriminalvård, som det heter i förskönande syfte. Man har diskuterat att det måste byggas fler fängelser eller kriminalvårdsanstalter, men det fattas pengar, och därför har vi fått köer. Är detta helt felaktigt, statsrådet?

Anf. 96 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Läget är det att vi har en mycket hög beläggning i våra fängelser. De öppna anstalterna har i dag i vart fall på sina håll en beläggning på upp emot 96 %, och det är högre än föregående år. På de slutna anstalterna var beläggningen den 1 november i år 91 %.

Vi har som ambition att hålla en beläggning på 85 % för att i anstalterna ha utrymme för placeringar som kräver hänsyn till särskilda behov. Vi har numera en mycket ambitiös kriminalvård, som försöker tillgodose exempelvis behovet av att få komma till en narkotikafri anstalt eller till en anstalt som har en särskild behandling att erbjuda.

När vi har en så pass hög beläggning som det här är fråga om – över 90 % – uppstår givetvis svårigheter när det gäller att uppfylla dessa ambitioner. Dessutom är kriminalvårdsstyrelsens system för placeringar av dem som är dömda och skall inställa sig för verkställighet föråldrat. Vi har än så länge inget ADB-stöd.

Detta är emellertid frågor som kriminalvårdsstyrelsen mycket aktivt arbetar med, och vi har vidtagit särskilda åtgärder för att få till stånd en större effektivitet när det gäller att utnyttja de tillgängliga fängelseplatserna.

Anf. 97 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta betydligt fylligare svar, som bättre svarar mot min fråga och anledningen till min fråga. Eftersom jag har

suttit vid förhandlingarna i justitieutskottet och även har besökt kriminalvårdsanstalter kan jag säga att det är mycket ambitiöst att man försöker placera de dömda i rätta miljöer. Detta är särskilt problematiskt när det gäller längre fängelsestraff, och det skapar givetvis köer.

Jag skulle utöver detta vilja ställa en fråga. Det är heller inte omöjligt att statsrådet har funderat över detta. I USA har det blivit allt vanligare att privata firmor tar över fängelserna. Jag har sett en uppgift i tidningen Arbetet – som naturligtvis är ett verkligt sanningsvittne – från den 13 maj om att privata fängelser öppnas runt om i landet i USA. Det finns även en del ideella föreningar inom den här verksamheten. Bl.a. sköts ett kvinnofängelse i Minnesota av den frivilliga organisationen Volunteers of America. Andra fängelser sköts av vinstdrivande företag, såsom The Corrections Cooperation of America, i översättning ungefär "det amerikanska tuktbolaget". Florida var den första delstaten som hade en ungdomsvårdsskola av den här typen.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1990/91:164 om registrerat partnerskap för homosexuella

Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Ylva Johansson har frågat mig om regeringen avser att presentera ett lagförslag om registrerat partnerskap för homosexuella under innevarande riksmöte.

Det förslag till lagstiftning om registrerat partnerskap som socialstyrelsen har utarbetat behandlas för närvarande inom justitiedepartementet. Förslaget, som snarare kan karakteriseras som en skiss, reser en hel del frågeställningar som kräver ytterligare analyser. Socialstyrelsens förslag innehåller t.ex inte någon fullständig inventering av de rättsverkningar som kan följa, utan är mera att se som en modell. Det fortsatta nödvändiga beredningsarbetet bör äga rum under parlamentarisk medverkan. Detta arbete kommer knappast att kunna slutföras inom sådan tid att ett lagförslag kan överlämnas till riksdagen under innevarande riksmöte.

Anf. 99 YLVA JOHANSSON (v):

Herr talman! Riksdagen har konstaterat att det är samma känslomässiga och ekonomiska sammanbindning som utgör grunden för både heterosexuell och homosexuell samlevnad. Men homosexuella par saknar i dag möjlighet till ett fastare familjebildningssystem. Regeringen har själv tidigare framfört att det måste vara en viktigt samhällsuppgift att underlätta en stabil homosexuell samlevnad.

Nu har socialstyrelsen presenterat ett lagförslag som syftar till att rättslikhet mellan hetero- och homosexuella parförhållanden skall uppnås i flera viktiga avseenden.

Jag vill tacka justitieministern för svaret, men jag är besviken över att regeringen inte planerar att komma med en proposition i den här frågan under detta riksmöte. Jag skulle vilja fråga justitieministern om regeringen har för

avsikt att presentera ett lagförslag om registrerat partnerskap för homosexuella eller om det här är ett försök att begrava frågan. Såvitt jag är underrättad har också den socialdemokratiska partikongressen uttalat sig positivt i frågan och uttalat att frågan bör ges en skyndsam behandling av regeringen.

Jag skulle också vilja fråga om anledningen till att man vill ha en parlamentarisk beredning. Det är ju sällan riksdagen ställer sig negativ till en parlamentarisk beredning av en fråga. Men på vilka punkter finns det anledning att förankra den här frågan i andra partier? Min övertygelse är att en ganska bred majoritet av den här kammaren i dag skulle stödja ett förslag från regeringen om införande av registrerat partnerskap för homosexuella.

Anf. 100 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det gläder mig att Ylva Johansson är övertygad om att det i riksdagen finns en bred enighet om att i den här frågan följa den riktning som socialstyrelsen har presenterat i sitt förslag. Det torde underlätta det beredningsarbete som kvarstår innan regeringen har möjlighet att lägga fram en proposition.

Regeringen kommer att arbeta med den här frågan så skyndsamt som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 101 YLVA JOHANSSON (v):

Herr talman! Det var välkommet att regeringen skall arbeta så skyndsamt som möjligt. Men jag skulle ändå vilja ställa en kompletterande fråga, eftersom jag tycker att det vore mycket olyckligt om frågan skulle behöva dras igenom valrörelsen och inte kunde avgöras förrän efter det kommande valet. Socialstyrelsen förslag har ju i alla fall av socialstyrelsen presenterats som ett lagförslag, och det har de fördelarna att det inte skulle innebära många ändringar i annan lagstiftning. På vilka punkter betraktas detta förslag som skiss eller modell?

Anf. 102 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det vi talar om nu är ett helt nytt rättsinstitut i svensk lagstiftning. När man inför ett sådant är det ganska viktigt att man har klart för sig vilka rättsverkningar som kan följa. Detta måste naturligtvis beredas på ett noggrant sätt. Det vore mycket olyckligt om vi genomförde en så pass genomgripande lagändring som detta innebär utan att vara övertygade om att den kommer att fungera och vilka konsekvenser den över huvud taget får.

Jag reagerar litet grand mot Ylva Johanssons sätt att närma sig frågan. Vi har ett förslag från socialstyrelsen. Det kräver ytterligare beredning, bl.a. för att, som jag tidigare sade, inventera de olika rättsverkningar som kan bli en följd av institutet. Detta kräver en utredning i vanlig ordning, och jag bedömer det för närvarande knappast som möjligt, ens om arbetet sker med största skyndsamhet, att en proposition kan föreligga under innevarande riksmöte. Det är möjligt att vi hinner med det, men jag bedömer det som väldigt svårt att hinna med. Jag tycker att Ylva Johansson borde vara nöjd med ett sådant svar.

Anf. 103 YLVA JOHANSSON (v):

Herr talman! Jag har naturligtvis stort förtroende för regeringens beredningsarbete. Jag är själv inte jurist och kan inte avgöra frågan. Självfallet litar jag på att regeringen gör en riktig bedömning av hur man behöver förbereda andra rättsliga verkningar.

Men vad jag frågade var på vilka punkter detta gällde och hur förslaget förhåller sig till det danska förslaget, som redan är genomfört.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajounering

Kammaren beslöt kl. 16.39 på förslag av talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

20 § Svar på fråga 1990/91:116 om grundvattnet

Anf. 104 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om jag är beredd att medverka till ett snabbt riksdagsbeslut i enlighet med naturvårdsverkets önskan i fråga om skydd av grundvattnet.

Situationen beträffande grundvattnet är allvarlig. Regeringen uppdrog därför i augusti 1989 åt naturvårdsverket att utarbeta underlag för en nationell strategi för god vattenkvalitet. Uppdraget har redovisats till regeringen i mitten av september i år i form av rapporten Sötvatten '90, ett aktionsprogram för en nationell strategi för god vattenkvalitet. Rapporten kompletterar de andra aktionsplanerna Hav '90, Luft '90 och Natur '90.

Samtliga dessa aktionsplaner har tagits fram på uppdrag av regeringen som ett led i förberedelserna för den miljöproposition som läggs fram för riksdagen under våren. Regeringen kommer då att ge sin helhetssyn på miljöpolitiken och också närmare redogöra för sitt ställningstagande till de åtgärder som föreslås i Sötvatten '90.

Då Gudrun Schyman, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara efter kl. 18, medgav andre vice talmannen att Annika Åhnberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 105 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Gudrun Schyman är tyvärr förhindrad att närvara här i kammaren i dag. Jag ber att på hennes vägnar få tacka för svaret på denna fråga.

Gudrun Schyman har ställt frågan därför att hon känner stor oro, vilket

ministerns svar bekräftar att vi alla gör, över situationen för grundvattnet. Vi tycker naturligtvis att det är mycket bra att naturvårdsverket har fått i uppgift att göra en samlad utredning kring grundvatten och sötvatten i övrigt och att detta kommer till riksdagen i samband med att vi behandlar den stora miljöpolitiska propositionen.

Det kan ändå inte hjälpas att man ibland känner att det finns delar i detta beslut som vi hade kunnat ta upp tidigare och att ambitionen att behandla helheten kan leda till att kanske förhållandevis enkla men viktiga beslut i onödan fördröjs. Jag tänker då särskilt på en del som berörs i denna fråga, nämligen saltvatteninträngningen speciellt i skärgårdsområden. Där har vi från vänsterpartiet tidigare motionerat och krävt att man skulle belägga denna rätt att använda vattnet med någon typ av tillståndsplikt i syfte att göra människor uppmärksamma på vad som faktiskt håller på att hända och att det faktum att någon oansvarigt utnyttjar vatten på sin fritidstomt till sitt fritidshus kan leda till att man – för hur långt fram till vet vi inte – ödelägger möjligheterna för alla att få tillgång till färskvatten. Därför tycker vi nog att frågan hade kunnat bli föremål för riksdagens beslut redan för några år sedan. Därmed hade vi kanske sluppit en del av de problem som vi har sett föregående sommar men även denna sommar.

Anf. 106 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det är i och för sig riktigt att vi genom att ha ingripit på ett tidigare stadium, innan vi fick en så omfattande exploatering av vissa väldigt känsliga skärgårdsområden, skulle ha kunnat förebygga denna situation. Det var för att få en möjlighet att hantera dessa frågor som naturvårdsverket fick uppdraget. Remissinstanserna yttrade sig över förslaget den 5 november. Det har inte riktigt gått en vecka sedan dess. Jag kan försäkra att vi inte kommer att dröja med att vidta åtgärder nu.

Det rör sig om bl.a. ganska komplicerade lagfrågor och gammal sedvanerätt, som man måste angripa. Det är inte så enkelt, vilket naturvårdsverket också har påpekat. Jag vill dock säga att det finns möjligheter för kommuner och länsstyrelser att ingripa även med stöd av nuvarande lagstiftning. Också detta är ganska komplicerat. Men jag skall ge ett exempel.

Det finns i vattenlagen en allmän aktsamhetsregel, som innebär att var och en måste iaktta aktsamhet så att icke vattentillgången skadas. För att förstärka skyddet för en yttre grundvattentillgång får länsstyrelsen inrätta ett vattenskyddsområde kring denna samt föreskriva de inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter och meddela de andra föreskrifter som behövs.

Det finns alltså faktiskt möjligheter att ingripa med utnyttjande av nuvarande lagstiftning. Men jag tror att det kommer att vara till nytta att få en samlad strategi, som vi kan se till att alla tillämpar i fortsättningen.

Anf. 107 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är en fördel om vi kan få en samlad strategi. En anledning till att enskilda kommuner eller länsstyrelser inte utnyttjar denna möjlighet kan vara att de tycker att det är mycket svårt att gå fram på egen hand och avvika i väsentliga avseenden från hur likartade situationer blir behandlade i andra delar av landet. Jag tror också att det kan

vara så att man inte har uppmärksammat denna möjlighet och att kommunerna kanske inte har upplevt att de har fått tillräckligt stöd i att använda sig av denna möjlighet. Regeringen borde kanske på ett tydligare sätt ha markerat för de kommuner som har starkt hotade områden att denna möjlighet redan finns och att kommunerna, om problemen är mycket allvarliga, borde ha använt denna möjlighet redan tidigare.

Anf. 108 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det syftet tjänar faktiskt själva utredningen, som har kartlagt detta och på ett tydligt sätt talat om att möjligheten finns. Naturvårdsverket håller nu på att förbereda föreskrifter till kommuner och länsstyrelser i denna fråga.

Naturvårdsverket har framhållit att det skulle vara bra att göra en smärre ändring i vattenlagen enligt vilken tillsynsmyndigheten kan vid vite förelägga någon som saknar tillstånd till vattenuttag att upphöra med sin verksamhet även under period då beslutet är överklagat. En sådan lagändring förbereds just nu i justitiedepartementet.

Anf. 109 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Även om vi nu har klagat över att dessa beslut har dröjt för länge, vill jag gärna avsluta denna debatt med att säga att vi är mycket glada över att dessa frågor nu skall bli föremål för riksdagsbehandling. Jag är även glad över vad ministern sade om att regeringen verkligen inte skall, när utredningen och remissomgången är klara, dröja med att komma med förslag så att vi kan i bästa möjliga mån reparera tidigare synder på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1990/91:152 om åtgärder för att stärka skyddet av älvarna enligt naturresurslagen

Anf. 110 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Siw Persson har, med hänvisning bl.a. till pågående regeringsprövning av ett markavvattningsföretag vid Brattströmmen i Österdalälven, frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att stärka älvarnas skydd i naturresurslagen.

Låt mig först konstatera att de älvar och älvsträckor som riksdagen beslutat undanta från vattenkraftsutbyggnad har ett lagligt skydd genom bestämmelser i naturresurslagen 3 kap. 1 och 6 §§. Detta skydd innebär förbud mot vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål. Bestämmelserna innebär också att andra exploateringsföretag och ingrepp i miljön får komma till stånd inom de berörda områdena, endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Enligt min uppfattning är det av riksdagen beslutade skyddet av älvarna så starkt att jag för närvarande inte kan se att det skulle finnas något att vinna på att genomföra några ändringar i naturresurslagen i detta avseende.

Beträffande Brattströmmen kan jag konstatera att den är belägen i en del

av Österdalälven som åtnjuter skydd enligt bl.a. de bestämmelser i naturresurslagen som jag nu har nämnt. Markavvattningsärendet i det aktuella vattenområdet prövas för närvarande av regeringen, varför jag givetvis inte nu kan kommentera detta.

Anf. 111 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det gläder mig, men i och för sig är det ett självklart svar för en ansvarsfull miljöminister. Naturvårdsverket har både i juni och senast häromveckan slagit fast att företaget i Brattströmmen utan tvekan är ett markavvattningsföretag och att företaget strider mot naturresurslagen 3 kap. 1 och 6 §§.

Varför har jag då ställt den här frågan till miljöministern? Jo, det är av följande anledning. Det går nämligen elaka rykten, Birgitta Dahl, om att ministern möjligen skulle vara beredd att kompromissa om NRL, därför att Älvdalens kommun har gått ut och gjort arbeten och nu har problem. Jag vill ge miljöministern möjlighet att här säga att det är elakt förtal, och att det aldrig skulle falla miljöministern in att förhandla om någonting så viktigt som de saker som finns upptagna i NRL.

Anf. 112 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag måste upprepa, Siw Persson, att jag inte ens efter sådana provokationer, indirekt kan kommentera ett kommande beslut. Riktigt så enfaldig är jag inte. Jag vill inte avhända mig möjligheten att bevaka miljöintressena.

Jag vill dock påminna om att regeringen i våras förbjöd schaktningsarbetena. Jag har klart och tydligt deklarerat att när det gäller naturresurslagen, och det vet Siw Persson, är just frågan om älvarna, de undantagna älvarna, inte förhandlingsbar. Det är inte en prövning enligt naturresurslagen som det är fråga om här. Det är en prövning i annan ordning som gäller just detta. Det beslut som skall komma efter det att alla inblandade har yttrat sig tänker jag redovisa när det beslutet är fattat.

Anf. 113 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag måste be miljöministern förklara sig litet närmare. Jag förstod inte riktigt vad miljöministern menade. Det skall väl prövas av regeringen om det är ett markavvattningsföretag och om det strider mot NRL eller inte? Är det ytterligare något som skall prövas som jag har missat? I sådana fall ber jag miljöministern om en förklaring.

Anf. 114 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Ja, det är riktigt att det skall prövas på det sättet.

Anf. 115 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Vi är många som tycker att det är självklart att det som är intaget i NRL inte i någon form skall vara förhandlingsbart. Jag vill passa på tillfället att understryka detta.

Man har från olika håll påpekat att om en kommun inte inväntat att ett länsstyrelsebeslut har vunnit laga kraft, utan satt i gång någonting som den

sedan inte klarar av och får ekonomiska problem, får det vara dess egen huvudvärk. Det är myndigheternas självklara skyldighet att se till att de saker som är undantagna och skyddade i NRL skall bevakas.

Jag vill också passa på att säga till miljöministern att det självfallet är problem med dessa översvämningar. Men man klarar inte av det genom att gå in i Brattströmmen. Naturvårdsverket har visat på en öppning. Man kan klara av detta genom att förbättra de undermåliga avloppssystem som finns uppe i området, i Idre.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1990/91:175 om Emån

Anf. 116 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Ingrid Hasselström Nyvall har frågat mig om ansökningar om anslag inkommit för fortsatt arbete i Emån, och hur jag anser att detta skall utformas.

Den ekonomiska ramen för det s.k. Emåprojektet fastställdes av riksdagen år 1978. Enligt vad jag har fått veta föreligger ingen framställning om ändrade ekonomiska förutsättningar för projektet. Lantbruksstyrelsen bemyndigades i anslutning till riksdagsbeslutet att lämna statsbidrag för åtgärder inom projektet. Jag har inhämtat från lantbruksstyrelsen att det för närvarande utgår bidrag för prövningskostnader.

Av mitt svar i riksdagen till Ingrid Hasselström Nyvall den 20 oktober 1988 framgår att regeringen noggrant följer Emåprojektet. Regeringen har bl.a. i januari 1989 förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt vattenlagen av flera delföretag inom projektet. Yttranden från förättningsmännen till regeringen förväntas komma in under 1991. Låt mig också nämna att regeringen i april 1989 till största delen fastställt ett beslut som länsstyrelsen i Kalmar län fattat i egenskap av tillsynsmyndighet enligt miljöskyddslagen. Genom beslutet förhindrades åtgärder som gav upphov till omfattande grumlingar i Emåns vatten.

Regeringen har, så långt det är lagligen möjligt, skaffat sig inflytande över den prövning som skall föregå eventuella arbeten i Emån. Jag kan naturligtvis inte uttala mig om utformningen av sådana arbeten, eftersom det då finns risk att jag föregriper framtida regeringsbeslut.

Anf. 117 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet Dahl. Jag får också tacka för att regeringen noggrant följer Emåprojektet. Det är ju inte första gången vi diskuterar detta och kanske heller inte den sista.

Jag tror nog att de kvarnar som tidigare fanns i Emån säkerligen snurrade betydligt snabbare än dagens byråkratiska. Jag vet att man väntar på en vattendom. Men sedan Sydkraft dragit tillbaka sitt förslag om vattenkraftsutbyggnad borde ärendet kunna behandlas snabbare.

Vad som nu föranlett min fråga är uppgifter om att årensning planeras norrut genom Emådalen förbi Mörlunda.

Jag vill klart deklarera att debatten kring Emån måste handla om både hur åns egenart och särpräglade flora och fauna kan bevaras och hur lantbrukets intressen skall beaktas. Nu ligger en död hand över ån, och ingenting händer för att stimulera en positiv utveckling, t.ex. för att få ökad turism med fiske som ett väsentligt inslag.

För två år sedan, i oktober 1988, lovade statsrådet Dahl mig i ett frågesvar att ta initiativ till en översyn av Emåprojektet med syfte att hela företaget skulle omprövas av riksdagen. Något sådant initiativ har vi inte sett.

Är det inte dags att, i samband med den nya jordbrukspolitiken, se över om man inte kan koppla samman stödet för det öppna landskapet med Emåprojektet?

Anf. 118 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det jag lovade, och det har jag verkligen följt, var att noggrant följa Emåprojektet. Regeringen har förbehållit sig prövning, och regeringen har efter besvär från exploateringsintressena fastställt de länsstyrelsebeslut som skulle skydda Emån.

Vi har även ändrat praxis och fattat beslut i ett antal enskilda ärenden som gäller våtmarker och dikningsföretag, någonting som jag också lovade vid det tillfället. Detta är ju ett av många exempel på företag som grundar sig på riksdagsbeslut som inte överensstämmer med nuvarande syn på naturvården. Vi är inte färdiga med detta. I ett antal andra ärenden har vi fattat beslut som har stärkt skyddsintressena mot exploatörerna. Det allra tydligaste exemplet är Hornborgasjön. Jag kan lova att vi kommer att fullfölja det arbetet och att det kommer att återspegla sig i den miljöpolitiska propositionen, i den aktionsplan för naturvården och i den förnyade skärpta lagstiftning på naturvårdsområdet som vi kommer att förelägga riksdagen. I detta arbete har jag ett mycket gott samarbete med jordbruksministern.

Anf. 119 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Jag vill ändå återkomma med ytterligare en fråga. Det står här att statsrådet Dahl har inhämtat från lantbruksstyrelsen att det för närvarande utgår bidrag för prövningskostnader. Det vore intressant att veta om man vet någonting om omfattningen av de kostnaderna. Det står vidare att yttrandet från förrättningsmännen förväntas komma in till regeringen under 1991. Förekommer det någon styrning av detta t.ex. via naturvårdsenheten? Dessa förrättningsmän, arbetar de fullständigt fritt? Det var ju detta som ledde till den olyckliga utvecklingen 1988.

Anf. 120 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! För det första får regeringen inte, som Ingrid Hasselström Nyvall vet, lägga sig i ens tillsynsmyndigheternas handläggning av enskilda ärenden. Vi följer däremot noggrant arbetet, och länsstyrelsen och regeringen har haft samma uppfattning i de här frågorna under de senaste åren. För det andra vill jag upplysa om att regeringens bemyndigande till lantbruksstyrelsen att lämna statsbidrag för åtgärder mot översvämningar i Emån som gavs 1978 föreskriver som villkor för statsbidraget att åtgärderna skall vara påbörjade före utgången av år 1988. Den tiden är alltså passerad.

Anf. 121 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Ja, statsrådet Dahl, det ser nu ut att kunna bli majoritet i riksdagen för att Emån skall omfattas av naturresurslagen när frågan kommer upp nästa gång. Det blir väl i vår som vanligt. Inför det undrar jag om inte miljöministern ändå kan fundera kring ett handlingsprogram för Emån. Ett lagskydd skulle kunna betyda utveckling för ett av Sveriges intressantaste vattendrag. Om man för in Emån under naturresurslagen, är det inte för att hindra utvecklingen. Jag hoppas i stället att det skall leda till ett ökat intresse och ökade resurser för Emån.

Anf. 122 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag kan lova att det kommer att läggas fram förslag om förstärkt skydd för naturvården, för våtmarker och mot exploateringsintressen osv. Lagstiftningen skall skärpas, och det kommer att göras insatser för vård av kulturlandskapet och värdefulla naturmiljöer.

Som Ingrid Hasselström Nyvall vet får vi inte ha retroaktiv lagstiftning. Jag får inte heller ingripa i strid mot lagstiftningen i enskilda ärenden där det föreligger olika rättsintressen som måste vägas enligt lagens bokstav och anda. Jag kan emellertid lova att jag skall utnyttja alla möjligheter, det har regeringen gjort genom att förbehålla sig prövningen, att ta till vara naturvårdens intressen när det gäller Emån.

Anf. 123 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Jag får tacka för det här positiva beskedet. Jag kommer att ha det i åtanke, och jag vet att många med mig kommer att kontrollera att det följs.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på frågorna 1990/91:153, 154, 158, 166 och 168 om SJs persontågstrafik

Anf. 124 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Carl Frick har frågat mig vad som kommer att hända med den spårburna trafiken mellan Falköping och Nässjö samt hur det kommer att gå med Kinnekullebanan när regeringen drar tillbaka pengar för interregional tågtrafik. Viola Claesson har frågat mig om regeringens s.k. krispaket innebär att tågtrafik i Norrlandslänen kommer att läggas ner. Åke Gustavsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att invånarna i Jönköpings län även fortsättningsvis skall ha tillgång till goda kollektiva transporter på sträckan Nässjö–Jönköping. Karin Israelsson har frågat mig om regeringen ämnar stå fast vid beslutet att minska anslagen till SJ och om det i så fall innebär att persontrafiken i norr stoppas. Då frågorna berör samma anslag, dvs. statens köp av interregional persontrafik på järnväg, väljer jag att besvara dem i ett sammanhang.

Statens kostnader avseende järnvägens infrastruktur och järnvägstrafik uppgår för närvarande till drygt 4 000 milj.kr. per år. Av dessa anslås, under

innevarande budgetår, 618 milj.kr. till köp av interregional persontrafik på järnväg. Regeringen har ansett det nödvändigt att i krispaketet föreslå en minskning av detta anslag med 157 miljoner.

Köpet av tågtrafik sker genom förhandling mellan regeringen, företrädd av transportrådet, och SJ. Transportrådet och SJ har i preliminärt avtal den 1 oktober 1990 kommit överens om den statliga upphandlingen för budgetåret 1991/92. Detta avtal behöver nu omförhandlas med hänsyn till den lägre anslagsnivån. Det är viktigt att denna omförhandling sker snarast då tidtabellerna för den lokala och regionala kollektivtrafiken i länen i flertalet fall är anpassade efter den interregionala tågtrafiken.

Resultatet av förhandlingen kommer sedan att redovisas i regeringens budgetproposition till riksdagen i januari. Jag vill därför inte på detta stadium uttala mig om vilken tågtrafik som kommer att köpas. Jag förutsätter dock att sovvagnstrafiken till övre Norrland även fortsättningsvis kommer att ingå i upphandlingen. Det är enligt min mening otänkbart att halva Sverige skulle ställas utan persontrafik på järnväg.

Vad avser Kinnekullebanan vill jag nämna att den är en länsjärnväg. Enligt det trafikpolitiska beslutet år 1988 omfattas inte länsjärnvägar av den statliga upphandlingen. Det är numera trafikhuvudmännen i länen som ansvarar för trafikförsörjningen på länsjärnvägarna. Jag finner därför ingen anledning till åtgärd på grund av frågan om Kinnekullebanan.

Anf. 125 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Riksdagen beslutade så sent som i våras att anslaget till den interregionala trafiken skulle vara oförändrat i två år, om jag minns rätt. Skälet till detta var att det har visat sig vara mycket besvärligt att klara upphandlingen och trafikplaneringen om nya beslut fattas varje år. Att man nu går in och skär i anslaget strider mot riksdagsbeslutet. Det strider även mot riksdagsbeslutet att det skall vara mera långsiktigt när det gäller den här typen av anslag.

1988 års trafikpolitiska beslut innehöll ett löfte om att staten inte skall övervältra kostnaderna för persontrafik på järnväg till kommunerna. Om staten nu minskar sina inköp för persontrafik på järnväg kommer kommun och landsting att tvingas att antingen bekosta järnvägstrafiken eller att ersätta den med busstrafik. I bägge fallen innebär det att statens nuvarande kostnader övervältras på kommunerna i strid mot riksdagens beslut, såvitt jag kan förstå.

Det här är besvärligt för länshuvudmännen att klara upp mot bakgrund av den enorma ryckigheten. Vi har också sett en skrivelse från landshövdingarna i Jönköpings och Skaraborgs län som uttalar sin förtvivlan över detta.

År 1987 köpte staten persontrafik för 1,5 miljarder, i dagens penningvärde. I år rör det sig om 0,6 miljarder. Det är en mycket kraftig sänkning. Nu föreslås ytterligare en sänkning med 30 %. Det kommer naturligtvis att inverka allvarligt på den interregionala trafiken när man gör på detta sätt.

Man har anledning att hysa oro både för banan Falköping–Nässjö och för Kinnekullebanan. Om länshuvudmännen vill upprätthålla trafiken på t.ex. banan Falköping–Nässjö, måste man kanske offra Kinnekullebanan. Dessa frågor hänger ihop. Jag kan inte förstå varför regeringen går emot riksdagens

beslut och på detta sätt hotar den trafik som faktiskt behövs för att man skall få bort så många fordon så möjligt från våra vägar. Det finns en väl fungerande järnvägstrafik.

Anf. 126 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Jag kan faktiskt bara finna ett enda riktigt kategoriskt uttalande i detta, nämligen att det enligt kommunikationsministern är otänkbart att halva Sverige skulle ställas utan persontrafik på järnväg. Detta är en ganska låg ambitionsnivå. Det stämmer inte ett dugg med de beslut som riksdagen har fattat.

Sedan förra våren har regeringen minskat anslaget till den interregionala tågtrafiken – den som kallas olönsam – med 190 milj.kr. Nu skall ytterligare en minskning med 157 miljoner ske.

Svenska lokaltrafikföreningen säger att det leder till en ohållbar situation. En omfattande och dramatisk nedläggning av tågtrafiken kommer att äga rum i juni 1991. I praktiken tvingas man att ersätta indragen tågtrafik med busstrafik, vilket Carl Frick också har varit inne på här.

Dessutom strider det mot de beslut som vi tidigare har fattat här i riksdagen. Det skulle vara intressant att veta om det finns någon rimlig och logisk tanke bakom den här regeringspolitiken. Har man studerat var den miljövänliga trafiken skall minskas på grund av att det finns t.ex. ett överskott på miljövänlig tågtrafik? Finns det ett sådant överskott av miljövänlig tågtrafik, Georg Andersson? Var i landet finns det i så fall? Nu kommer tydligen sovvagnstrafiken till övre Norrland att räddas. Om ambitionsnivån är att halva Sverige inte kan ställas utan tågtrafik, undrar människor i hela Sverige var trafiken skall läggas ner. Var i landet finns det för mycket tågtrafik i dag?

Anf. 127 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! På en punkt delar jag statsrådets uppfattning, nämligen att det är nödvändigt att ha ett sparpaket i det nuvarande ekonomiska läget. I övrigt gör jag bedömningen att det inte är riktigt sjyst mot de olika delar av landet som håller på att försöka klara en bra regionaltrafik att göra kraftiga nedskärningar.

Detta gäller särskilt i fallet med banan Nässjö–Falköping, där parterna är helt överens. Konsekvensen av ett sparpaket som skulle slå mot denna bandel, är att man helt rycker undan marken för en långsiktig utveckling av trafikpolitiken. Det kan dessutom innebära att man övervältrar kostnader på kommun och landsting, vilket strider mot det trafikpolitiska beslutet.

Jag tycker att det är rimligt att man bibehåller sovvagnstrafiken i Norrland. Däremot tycker jag att det är fel att plocka ut vissa bandelar och inte studera hur de skall kunna fungera på mest effektiva sätt. Väljer man metoden att plocka ut sovvagnstrafiken på Norrland, vilket statsrådet har gjort, tycker jag att det är precis lika rimligt att säga att man skall ha kvar trafiken Nässjö–Falköping enligt den överenskommelse som transportrådet och SJ redan har träffat. Därför är min logiska fråga till kommunikationsministern: Varför är statsrådet inte beredd att göra samma utfästelse för en geografiskt begränsad region som berör åtskilliga hundratusen invånare och som har stor regionalpolitisk betydelse?

Anf. 128 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan.

För en månad sedan undertecknade SJ tillsammans med transportrådet det avtal som skulle gälla för trafikperioden från sommaren 1991 till sommaren 1992. Så här kort tid efter detta kommer det ett besked om att ytterligare besparingar måste ske. Då sattes rykten i svang om att även sovvagnstrafiken på Norrland skulle dras in, att inlandsbanan skulle läggas ned och att vissa andra ingrepp i Norrlandstrafiken skulle göras. Vad som oroade mig mest var att sovvagnstrafiken skulle tas bort. Nu påstår ju statsrådet i svaret att han förutsätter att sovvagnstrafiken till övre Norrland även fortsättningsvis kommer att ingå i upphandlingen. Det är ju en förutsättning, men det är ju inget besked om att så kommer att ske.

I vissa intervjuer i hemortspressen har Georg Andersson varit mer bestämd i sin uppfattning att det skall tillskjutas medel som gör det möjligt att behålla sovvagnstrafiken. Jag hade hoppats på ett sådant klart besked även i det här svaret, men så blev det inte. Det är fortfarande förhandlarna som skall komma överens om det här. Det är mycket olyckligt, eftersom alla kostnader stiger för Norrlandsresenärerna. Turtätheten på Linjeflyg kommer att minska, och kostnaderna kommer att öka ganska påtagligt. Dessutom har ju kostnaderna för transporter med egen bil ökat alldeles påtagligt för oss som har långa avstånd. Vad som har hänt är att bussarna redan har vaknat. De står i kö får att få klara av denna trafik. Ur miljösynpunkt är det ju beklagligt att så skall vara fallet när vi har en järnväg som är lagd och klar men som inte kan trafikeras. Järnvägen är ju ett miljövänligt alternativ.

Något som har bidragit till att försämra SJs ekonomi är förslaget om momspåslag på persontrafik, vilket har slagit undan benen för SJ. Jag undrar om regeringen är beredd att förändra momsen på persontransporter.

Anf. 129 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Detta är ingen rolig situation. Vi har under några veckor arbetat med ett krispaket med anledning av behovet av att minska statens utgifter. Det är många besvärande beslut som vi har fått fatta. Det här är ett av dem. Det hade varit mycket skojigare att få presentera en ytterligare expansion på detta område liksom på många andra områden.

Jag håller med Carl Frick om att det inte är lyckligt att göra hastiga brott i den här utvecklingen. Och jag har respekt för riksdagens tidigare beslut. Men nu föreläggs riksdagen förslag om att ändra detta beslut. Då är det upp till riksdagen att ta ställning. Om riksdagen vill tillskjuta pengar är det riksdagen obetaget att göra det. Men regeringen har bedömt att vi måste spara och begränsa utgifterna på en rad områden, och vi har då valt också detta område med en begränsad reduktion av subventionen av tågtrafiken. Jag noterar att ingen kommenterat hur mycket som vi egentligen satsar på järnvägstrafiken. I stället angriper alla den begränsade besparingen, som är nog så känslig där den inträffar.

Det är riktigt att det inte finns överskott på miljövänlig trafik. Vi skulle behöva mer av den sorten. Men det här är en ekonomisk fråga. Sparpaketet var nödvändigt, säger Åke Gustavsson, och att det är det som är bakgrunden. Jag har plockat ut övre Norrland av alldeles bestämda skäl. Jag finner

det inte rimligt att Norrland, trots det här sparpaketet, skall drabbas på det sättet att ingen persontrafik skall förekomma i övre Norrland. Därför har jag gjort det, men jag har gjort det med reservation. Jag har sagt att om upphandlingen blir för dyr måste vi se över SJs ensamrätt att trafikera dessa banor och utöva denna sovvagnstrafik. Det är alltså fortfarande ett förhandlingsläge, som jag menar måste finnas gentemot SJ när det gäller uppköpen av detta liksom i övriga delar.

Anf. 130 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag har respekt för att man satsar 4 miljarder på järnvägen. Samtidigt har man ju fattat ett beslut om att införa moms på kollektivtrafiken, och då tar man säkert tillbaka en hel del av dessa förträffliga pengar.

Men vad den här politiken är inledningen till upplever jag som en urholkning av hela järnvägspolitiken. Man har talat sig varm för att man skall storsatsa på järnvägen, osv. för att så många människor och så mycket gods som möjligt skall kunna transporteras på järnvägen. Först har anslagen till interregional trafik minskat med ungefär 50 % i reala värden, och sedan fortsätter den här politiken. Om man skall tro på järnvägen kan regeringen inte fortsätta att skära ned.

Jag skall för miljöpartiets del gärna delta i ett arbete som syftar till att skrapa ihop de här pengarna och betydligt mer, så att vi kan bygga ut en väl fungerande interregional trafik i hela landet. Det är faktiskt nödvändigt om vi skall klara våra miljöproblem. Jag kan inte förstå varför regeringen på det här sättet prioriterar bil- och busstrafik. Jag är nämligen övertygad om att man gör förluster på olyckor och annat också i detta sammanhang.

Anf. 131 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Det är inget nytt att riksdagens järnvägspartier får stå och slåss mot regeringen för en bättre och utbyggd järnvägstrafik i landet. De här 4 miljarderna kan låta mycket, men det är verkligen inte det, eftersom man skulle ha byggt efter behoven för länge sedan, och järnvägen är mycket eftersatt, det vet Georg Andersson mycket väl.

Georg Anderssons ödesmättade tal, om att landet skulle vara i ekonomisk kris och att man därför kan skära utan att diskutera var man skall skära, varför man skall göra det och utan att det finns ett överskott på miljövänlig trafik i det här landet, accepterar inte jag och vänsterpartiet.

Den EG-anpassning av trafiken som har ägt rum under flera år i det här landet har bl.a. inneburit att landets största företag, Volvo, har tjänat över 10 miljarder på att utöka sin långtradararmada på landsvägarna. Det är en EG-anpassad politik som samhället får betala. Volvo har gjort vinster, och samhället har gjort förluster, och det ställer vi oss inte bakom.

Anf. 132 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Georg Andersson och jag är överens om att sparpaketet är nödvändigt. Men poängen i det jag försökte säga är att sparpaketet i detta avseende motverkar sina egna syften.

För det första är det samhällsekonomiskt felaktigt av den enkla anledningen att kollektivtrafikresandet minskar.

För det andra – och det gäller den statsfinansiella situationen som vi nu diskuterar – blir det rimligen svårare för SJ att uppfylla statsmakternas krav på förräntningar.

För det tredje drabbar det miljön genom att folk tvingas ut på vägarna i större utsträckning.

För det fjärde innebär det att trafiksäkerheten blir sämre. Här diskuteras t.ex. Jönköpings läns sämsta riksväg när det gäller olyckor.

Jag menar alltså att det är viktigt att vi även fortsättningsvis klarar att genomföra det avtal som ligger klart.

Anf. 133 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! När även de egna går in och håller med om kritiken så måste väl också statsrådet inse att det här är allvarligt. Det finns ingen regionalpolitisk grund i det krispaket som har lagts fram, utan det slår blint. Vi vet att de svagare regionerna drabbas ännu hårdare av krispaket som inte har någon regionalpolitisk inriktning eller någon solidaritet inbyggd i sig. Och det är alltid de svaga som då får betala det högre priset. Det är en fara i att anse sig vara så fattig att man inte har råd med de satsningar som på sikt är lönsamma och som ger de effekter som vi alla fyra här har talat om när det gäller miljö och alternativ. Man kan på det sättet satsa mycket felaktigt och åstadkomma stora skador för framtiden. Faktum är ju att man inte har råd att underhålla de vägar som finns, och det är något som är mycket påtagligt i Norrlandslänen.

Jag tycker att det finns all anledning att inför förhandlingarna starkt hävda behovet av trafik i Norrland.

Anf. 134 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Alla fyra frågeställarna talade för ökade utgifter för samhället. Det vore önskvärt att man kunde ställa upp. Regeringen har inte ansett att vi kan göra det, utan har tvingats att göra kännbara inskränkningar i utgifterna. Vi har dock en mycket medveten strävan i kommunikationsdepartementet att skydda investeringarna i infrastrukturen. Vad vi har dragit ner på är administration och bidragssystem. Det är genomgående i det krispaket som har presenterats.

Moms ifrågasätter Carl Frick och andra. Kom ihåg att bensinmomsen, som vi har infört, drar in ca 10 miljarder. Momsen på kollektivtrafiken, inkl. flyg, lokaltrafik och SJ, svarar för ungefär 2 miljarder.

Viola Claesson vill diskutera huruvida det finns en ekonomisk kris. Vi har aldrig varit inne i den diskussionen, utan vi har utgått från den ekonomiska analys som vi har presenterat för riksdagen. Sedan kan jag säga att det samhällsekonomiskt vore bättre att göra ytterligare satsningar, men de pengarna har vi inte.

Anf. 135 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Man kan ju dra den slutsatsen att när det gäller de järnvägssträckor som vi har talat om – Falköping–Nässjö och Norrlandstrafiken – verkar det onekligen som att vi får räkna med neddragningar av trafiken. Indirekt drabbas också Kinnekullebanan. Jag tycker att det är ett slag mot

Skaraborgs län, och också mot Jönköpings län. Jag tycker att det är utomordentligt dåligt att det transportmedel som vi borde utveckla i Sverige nu faktiskt kommer att minska i omfattning.

Genom att man minskar bidragen, minskar man faktiskt också trafikmöjligheterna och åkmöjligheterna på ett naturvänligt sätt för människorna. Jag har väldigt svårt att förstå att det kan vara en god miljöpolitik – det kunde vara en god socialdemokratisk politik också – att man gör på det här sättet. Vi har ändå undertecknat en konvention mot ökade utsläpp av kväveoxider. Vi har fastställt ett koldioxidtak i Sverige. Vi har gjort en mängd andra saker som vi säger är viktiga för oss. Här handlar nu regeringen precis tvärtom. Nog tycker jag att vi gemensamt skulle kunna klara att hitta 157 miljoner, och säkert mer pengar, för att se till att den här trafiken kan räddas och utvecklas. Jag tycker att det är skrutt av regeringen!

Anf. 136 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Ja, Carl Frick, det stämmer, och det tycker jag att vi har visat gång på gång i debatter som handlat om mer pengar till järnvägen. Det var väldigt bra att Georg Andersson själv bjöd på så utomordentliga argument. Han sade att flyget och SJ tillsammans bara ger statskassan 2 miljarder, när man har lagt på momsen. Ta då bort momsen på järnvägstrafiken!

En fråga vill jag upprepa som vi har tagit upp här i riksdagen varje år: Varför skall flyget slippa att betala en drivmedelsskatt motsvarande den som bilismen får betala? Jag skulle uppskatta att ungefär 3 miljarder årligen skulle kunna tas in på flyget. Om man vill att det skall vara konkurrensneutralitet, något som regeringen nu har gått i spetsen för att driva igenom här i riksdagen, ta då pengarna därifrån och se samtidigt till att det inom det inrikesflyg som vi har finns en regionalpolitisk balans så, att linjerna mellan huvudstäderna inte vinner på andras bekostnad. Men se framför allt till att momsen försvinner på miljövänliga kollektivtransporter och att pengarna till interregional tågtrafik finns kvar med råge, Georg Andersson.

Anf. 137 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att alla fyra talar för ökade utgifter från samhällets sida. Det är möjligt att det var felsägning – jag förmodar att statsrådet syftar på statsfinanserna. Jag menar att det samhällsekonomiskt är felaktigt att vidta drastiska nedskärningar av den enkla anledningen att man skulle tvinga många ut på vägarna. Men jag ifrågasätter – det är min poäng – att det statsfinansiellt är rätt att genomföra denna åtgärd. Det leder till att SJ får svårt att uppfylla statsmakternas krav på förräntningar. Jag tror att det blir sämre möjligheter att utveckla reseunderlaget på såväl västra stambanan som södra stambanan, mellan vilka bandelen Nässjö–Falköping går.

Statsrådet är beredd att diskutera en frisedel på 200 miljoner för att upprätthålla sovagnstrafiken. Okej, det kan man göra, men vad jag begär är en frisedel på 30 miljoner. Bjud på det!

Anf. 138 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Krismedvetandet kom ovanligt snabbt den här gången. Den 1 oktober hade man ett helt annat underlag för överläggningarna. Nu plöts-

ligt har underlaget förändrats. Jag håller med föregående talare om att förhållningssättet att presentera ett krispaket verkar något märkligt. Vi hör emellanåt hur bra det har gått i Sverige och hur bra den här regeringen har varit när det gällt att klara svensk ekonomi.

Vad jag vill är att man bevakar Norrlandslänens intressen. Jag vet att – det har man sagt också från SJ – just momsbeslutet har omkullkastat mycket av SJs möjligheter att klara sig. Då tycker jag att det finns anledning att reparera skadorna något så när och se till att pengarna kommer SJ till godo.

Anf. 139 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Till Karin Israelsson: En bra regering är en regering som tar ekonomiskt ansvar för landet. Det vill vi göra, även om det är obekvämt att presentera en del av de förslag som är nödvändiga. Karin Israelsson pläderade tidigare för mer pengar också till vägarna. Jag ger gärna mer pengar till vägarna i den utsträckning som vi kan plocka fram dem av skattebetalarna och på annat sätt. Vi arbetar intensivt med det.

Vi bör hitta 157 miljoner, säger Carl Frick. Ja, hjälp till då! Riksdagen får ju tillfälle att ta ställning till frågan. Det är naturligtvis obetaget att plussa på detta och mer därtill.

Momshöjningen är ju, som ni alla vet, en del av skattereformen. Där kan man hålla på att plocka ut den ena delen efter den andra och urholka hela reformen. Det är så litet pengar, säger Viola Claesson, att det kan man bjuda på. Så plockar man ut den ena delen efter den andra, men det går inte att bedriva en ansvarig ekonomisk politik på det sättet.

30 miljoner vill Åke Gustavsson att jag skall bjuda på. Jag kan inte i dagens läge bjuda på mer än 618 miljoner minskat med 157 miljoner.

När det gäller Norrlandstrafiken har jag angett speciella villkor för, och även förklarat varför, att köpet skall komma till stånd.

Anf. 140 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Beträffande skattereformen har vi i miljöpartiet sagt att vi inte tycker om den så som den har antagits. Vi hade ett annat förslag. Vi hade dessutom finansierat de olika åtgärderna. Där ingick definitivt inte moms på järnvägstrafiken, det kan jag tala om. Däremot ingick ökade belopp till interregional trafik. Våra förslag är helt finansierade. Det borde finnas utrymme för att diskutera en omläggning i dessa frågor. Dessutom ingick, precis som Viola Claesson sade, också att vi faktiskt vill skattebelägga flygbränslet i motsvarande grad som man gör i fråga om bilismen. Vi kan tänka oss att skydda Gotlandstrafiken och trafiken i övre Norrland.

Vad regeringen nu gör är en långsamt verkande – som jag upplever det – dödsstöt mot tankarna på att bygga ut järnvägstrafiken. Man vill fortsätta med landsvägsbyggande med ökad bilism, ökade olyckor och ökad miljöförstöring. Socialdemokraterna uppträder som ett miljöförstörarparti, tyvärr, måste jag säga. Det är ett tydligt tecken på att man långsiktigt struntar i miljöfrågorna.

Anf. 141 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Georg Andersson var själv litet grand inne på rätt linje, när han frågade oss om skattereformen skall uppluckras. Ja, visst skall den upp-

luckras – självklart. Det finansiella läget i Sverige kräver inte så drastiska åtgärder som nu drabbar järnvägstrafiken överallt. Dessutom faller ju regeringens löften om miljövänlig kollektivtrafik på bilismens bekostnad, som lovades i t.ex. regeringsförklaringen 1989, platt till marken. Det går inte att fatta det ena miljöfientliga trafikbeslutet efter det andra och skära ner anslagen till järnvägen och påstå att man fortfarande håller fast vid sina löften.

Nej, riv upp skattereformen, framför allt i de delar som får så här märkliga konsekvenser. Nu har man redan gjort upp tidtabeller med hänvisning till den uppgörelse som har träffats den 1 oktober. Hur skall man kunna åstadkomma en förändring som hinner träda i kraft nästa år?

Anf. 142 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Om kommunikationsministern ursäktar mig begränsar jag mig till att debattera den fråga som var ställd, inte skattefrågan.

Det är naturligtvis tufft att få en debatt där flera frågeställare pressar kommunikationsministern. Det blir så när man – som kommunikationsministern i det här fallet – har en felaktig utgångspunkt.

Jag tycker att vi har en bra regering. Regeringen tar i allmänhet intryck av de argument som finns och den diskussion som förs. Jag vet att Georg Andersson själv har god förmåga att lyssna. Därför utgår jag från att man i regeringen som helhet nu funderar vidare med utgångspunkt i denna debatt. Då tror jag att regeringen kommer till samma slutsats som jag har gjort, nämligen att man skall se till att kollektivtrafiken fungerar, se till att vi har bra förbindelser mellan Nässjö och Falköping.

Anf. 143 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att det finns kvar ett betydande belopp för upphandling av olönsam interregional järnvägstrafik. Det är transportrådets uppdrag att genomföra en förnyad förhandling med SJ. Det är naturligtvis också SJs roll att bedriva så mycket järnvägstrafik som möjligt så rationellt som möjligt och få den att gå ihop. Vi kan inte klara SJ och järnvägspolitiken med ständigt ökande subventioner. Subventionsgraden för järnvägstrafiken som sådan ligger i dag på drygt 4 000 milj.kr. Det innebär totalt sett en fördubbling under de senaste tre åren. Någonstans finns naturligtvis en gräns.

Sedan håller jag med Åke Gustavsson om att skattereformen inte är dagens ämne. Jag säger bara att jag inte är beredd att förorda att den rivs upp. Jag tycker att de som nu talar för det uttrycker sig på ett ansvarslöst sätt när det gäller landets ekonomi. Jag tror att vi med den skattereform som har beslutats kommer att ha ett mycket bättre underlag för att bedriva både en aktiv trafikpolitik och en aktiv miljöpolitik på lång sikt.

Anf. 144 CARL FRICK (mp):

Herr talman! I så fall tycker jag att man börjar i bakänden – genom att förstöra för miljön och den här trafiken. Det hade varit bättre om man hade börjat med att se till att denna hade fungerat på ett bra sätt – då kanske man hade skapat det underlag som verkligen behövs.

Kommunikationsministern ondgjorde sig över att man subventionerar

järnvägen. Men ett faktum är ju att den trafik vi har på vägarna i grunden är starkt subventionerad, eftersom den inte bär sina samlade miljö- och samhällskostnader. Det innebär att vi långsiktigt subventionerar miljöförstöring.

Genom att subventionera järnvägen subventionerar man ingen miljöförstöring. Tvärtom – man subventionerar möjligen en god framtid. Jag subventionerar hellre järnvägen än jag subventionerar biltrafik och bilism.

Anf. 145 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Det är faktiskt nya begrepp som har använts under senare år, när man börjat tala om att järnvägen subventioneras med så och så mycket. Tidigare fick vi veta – jag vet att den uppgiften är riktig – att SJ i Sverige var det mest effektiva och rationella järnvägsföretaget i Europa. Jag tror att Georg Andersson måste hålla med om det. Men helt plötsligt började man tala om förluster och subventioner.

Men, okej – med utgångspunkt från det vill jag höra av Georg Andersson: Ställer regeringen upp på att åtminstone betrakta de olika trafikslagen på ett neutralt sätt, så att man låter konkurrensneutralitet råda?

Nu skall jag inte nämna biltrafiken utan flyget. Varför skall flyget fortsätta att subventioneras så kraftigt att flyget inte ens behöver betala en drivmedelsskatt som motsvarar bilismens? Vad är anledningen till det, Georg Andersson? Där skulle man få in gott och väl de pengar som behövs för en bättre tågtrafik i stället för att avveckla tågtrafiken i Sverige.

Anf. 146 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ställer gärna upp och diskuterar flygtrafiken med Viola Claesson vid ett särskilt tillfälle – jag finner inte utrymme att göra det nu.

Carl Frick sade att jag ondgjorde mig över subventioneringen av järnvägstrafiken. Nej, det gör jag inte. Jag går in i den med öppna ögon. Jag har t.o.m. föreslagit en höjning av investeringsgraden och insatserna. Det är faktiskt på det sättet att vi över statsbudgeten betalar mer än 5 000 milj.kr. för järnvägstrafiken som sådan. SJ betalar banavgifter med knappt en miljard. Nettokostnaden för samhället för järnvägstrafiken ligger alltså på över 4 000 miljoner. Jag står för den politiken – jag ondgör mig inte över den, men jag tycker det är ärligt att redovisa den.

När det gäller vägtrafiken vill jag säga att det faktiskt är så att vägtrafikanterna i form av olika skatter inkl. moms betalar i storleksordningen 40 miljarder. Vi satsar i statsbudgeten 10 miljarder för vägverkets verksamhet. Siffrorna talar för sig själva.

Anf. 147 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag fick uppfattningen att kommunikationsministern ondgjorde sig över subventionerna; han tyckte att det var otäckt att de skulle behöva öka. Jag tror tvärtom att det är viktigt att vi sätter in all kraft vi kan på att underlätta uppbyggnaden av en fungerande järnvägstrafik. Vi måste faktiskt få upp folk på tågen i mycket större utsträckning, om vi inte skall fortsätta att förstöra miljön.

Jag kan av dagens frågestund bara dra den slutsatsen att jag inte kan få något klart besked från kommunikationsministern om att han är villig att se

över det här beslutet. Han har fått erbjudanden från andra partier om att diskutera för att se vad man kan göra för att rädda situationen. Det är han uppenbarligen inte intresserad av. Han står fast vid sitt beslut. Det tycker jag är käckt, men det är inte så käckt för de människor som skall drabbas av det här.

Det betyder uppenbarligen att de här banorna kommer att drabbas av olika nedskärningar – det tycker jag är ytterligt beklagligt. Jag tycker att invånarna i de här länen skall notera att det finns en trafikmässig ovilja mot att utveckla den här länstrafiken.

Anf. 148 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara än en gång konstatera att anslaget prutas med 157 miljoner. Kvar är ett belopp i storleksordningen 500 miljoner, att köpa den här trafiken för. I vilken utsträckning sådana köp kan förverkligas kan jag i dag icke uttala mig om, men det är alltså betydande belopp kvar för köp av icke lönsam interregional trafik på de linjer som nu är i den här situationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1990/91:156 om trafiken på E 4 genom Vaggeryd

Anf. 149. Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Carl Frick har frågat mig vad regeringen avser att göra för att lösa de problem som genomfartstrafiken genom Vaggeryd orsakar samt om regeringen planerar några insatser för att snarast leda trafiken förbi Vaggeryd. Carl Frick frågar dessutom om regeringen kan tänka sig ett trafikförbud för långtradare under tiden kl. 22.00 till kl. 06.30 i avvaktan på annan trafiklösning.

Planeringsprocessen för byggande av riksvägar innebär bl.a. att det på lokal och regional nivå lämnas förslag till prioriteringar av vilka investeringar som skall realiseras. Planerna upprättas och fastställs efter remissbehandling av vägverket. Det är således inte regeringen som beslutar vilka vägar som skall byggas.

När det gäller planen för byggande av riksvägar i Jönköpings län har länsstyrelsen valt att prioritera en del andra objekt före förbifart Vaggeryd. Som exempel på sådana prioriteringar kan nämnas förbifart Eksjö samt västerleden i Vetlanda. Vägverket har inte funnit skäl att ändra länsstyrelsens bedömning. Regeringen har inte funnit några ekonomiska förutsättningar att göra särskilda insatser i detta fall. Enligt vad jag har inhämtat pågår dock för närvarande inom vägverket ett arbete med att genom omfördelningar inom tillgängliga medel försöka göra det möjligt att, om än i mindre omfattning, åstadkomma byggstart av projektet E 4 i Vaggeryd under samma år som byggstart sker av projektet förbifart Eksjö.

Avslutningsvis vill jag med anledning av Carl Fricks andra fråga svara att jag inte är beredd att vidta några åtgärder för att införa trafikförbud för långtradare på den aktuella vägen.

Anf. 150 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Det som var intressant var att man skulle kunna tänka sig en byggstart av ett projekt där man skulle göra någonting liknande i Eksjö. Då är frågan: När är detta tänkt att genomföras? Det kan vara intressant för de människor som bor i Vaggeryd att veta, vilket år det här kan tänkas börja.

Den andra frågan, om körförbud, är faktiskt mycket allvarligt tänkt. Genom det här samhället dundrar mellan 10 000 och 12 000 fordon per dygn, och de passerar ganska tätt intill husen och förbi en skola. Skall människor kunna utföra ett gott arbete i samhällets tjänst måste de faktiskt kunna sova ordentligt. Jag tycker då att det är rimligt att avstänga den tunga trafiken under den tid de kan beräknas ta sin nattvila. Hur skall de kunna klara sina arbeten, om de hela nätterna störs av denna utomordentligt tunga och dundrande trafik? Jag tycker det är viktigt socialt att skydda människorna från detta intensiva buller som uppträder oregelbundet natten lång.

Jag vill verkligen rekommendera regeringen att allvarligt fundera över att avlysa trafik på sådana här känsliga områden. Det gör man utomlands – det förekommer i både Schweiz och Österrike – för att skydda befolkningen från nattstörningar. I dessa internationalismens tider är det konstigt att man inte skall kunna ta efter sådana goda exempel från andra länder, såvida det inte är – som ofta är fallet – fråga om att snabbt transportera varor och snabbt tjäna pengar, för det är uppenbarligen viktigare än människors väl och ve när det gäller deras nattsömn.

Jag tycker att man skall sätta i gång så fort som möjligt med dessa arbeten och att man under tiden skall bereda människor möjligheter till nattvila genom att förbjuda den tunga trafiken mellan kl. 22.00 och 6.30.

Anf. 151 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Som komplettering till mitt svar vill jag säga att den här genomfarten är ett av de objekt som jag anser vara bland de pinsammaste att vi skall behöva ha som de är i dag. Jag har studerat detta på ort och ställe, och jag bedömer det som mycket angeläget att man finner en lösning. Jag har diskuterat detta tidigare privat med Åke Gustavsson och med den numera bortgångne riksdagsledamoten Sven-Erik Alkemark.

Jag hoppas verkligen att det skall gå att hitta en lösning och att det arbete som vägverket nu bedriver skall kunna medverka till att detta påskyndas.

Jag måste erkänna, Carl Frick, att jag tyvärr inte har något underlag med mig för att konkret kunna svara på den fråga som ställdes om tidpunkten.

När det gäller införande av ett trafikförbud under nattetid, är det tyvärr inte möjligt att under så lång tid stänga av en sådan pulsåder som E 4 utgör i detta område.

Anf. 152 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag har all respekt för att kommunikationsministern inte kan lämna några detaljer om när byggandet skall påbörjas. Men jag noterar att inställningen är välvillig till att det skall påbörjas.

Jag menar inte att hela trafiken på E 4 skall avstängas nattetid, utan jag

avser bara den tunga trafiken. Den lätta trafiken som dundrar mindre borde man kunna acceptera.

Jag vet ju själv hur det brukar gå till med de tunga mastiga långtradarna. Det vore en människovänlig handling av regeringen att se till att den tunga trafiken stängdes av nattetid. Den kan brusa fram på dagen intill den dag då man ordnar en förbifart som är bra.

Det gläder mig att höra att kommunikationsministern tycker att situationen i Vaggeryd är väldigt allvarlig. Det borde borga för att det snart sätts in åtgärder, men glöm inte bort nattsömnen! Den är faktiskt viktig.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1990/91:157 om produktion och underhåll m.m. av järnvägens rullande materiel

Anf. 153 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Viola Claesson har frågat industriminister Rune Molin vilka åtgärder regeringen planerar för att Sverige skall ha kvar produktion, underhåll och yrkeskunnande inom järnvägens verkstadsområde. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag svarade på en fråga om Notviksverkstaden tidigare i höst. Sedan den tidpunkten har behovet av omstrukturering inte förändrats vad gäller SJs verkstäder. För att SJ skall kunna uppnå en effektiv och därmed långsiktigt livskraftig verkstadsverksamhet krävs det omfattande omstruktureringar. Detta innebär dess värre personalminskningar, men dessa bedömer SJ som nödvändiga för att kunna klara den kvarvarande verkstadsverksamhetens fortlevnad.

Beträffande malmvagnskorgar har SJ, enligt vad jag inhämtat, för avsikt att under 1991 begära offerter om tillverkning.

Anf. 154 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Tack för svaret, Georg Andersson. Tyvärr verkar det som att Georg Andersson inte riktigt har förstått vad dessa frågor handlar om. Enligt det svar som har givits här tidigare är det fullständigt obehövligt att säga i detta sammanhang att det skulle behövas en omstrukturering av Notviken.

Jag försöker ta upp den stora principiella frågan om att det finns ett väldigt stort behov av både personal och yrkeskunnande på SJs verkstadsområde i Sverige. Det stora problemet för dagen är ju att såväl SJ som Asea Brown Boveri sparkar personal på svenska verkstäder, samtidigt som man förhandlar med utländska bolag om order i mångmiljonklassen för att få detta arbete utfört utanför Sverige. Det är ju därför som man säger upp personal i Notviken och som Asea Brown Boveri och SJ har beslutat att lägga ned verkstaden i Östersund. Känner Georg Andersson inte till det här? Detta i sin tur möjliggjordes genom ett överrumplande beslut i regeringen 1988/89, som inte Georg Andersson direkt kan lastas för. Det var då som portarna öppnades för Asea Brown Boveris köp av SJs verkstad. Man firade detta med ett invig-

ningsjippo för ungefär ett och ett halvt år sedan, men redan under hösten bestämde man sig för att lägga ner verksamheten. Samtidigt förhandlar man med ett f.d. östtyskt företag om att lägga en order som kommer från SSAB om specialvagnar till andra ställen än Notviken och Östersund. Kan detta vara rimligt om vi vill ha kvar yrkeskunskap, kunnande och människor som kan underhålla järnvägens materiel i Sverige, Georg Andersson?

Anf. 155 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Med den utvidgning som Viola Claesson gör i denna fråga är det i vid mening en näringspolitisk och ekonomisk-politisk fråga. Då är vi egentligen tillbaka till diskussionen om krispaketet. Om svensk produktion blir så dyr att den inte kan hävda sig i konkurrensen, är vi illa ute. Det är bl.a för att dämpa kostnadsutvecklingen som krispaketet har presenterats.

Det som Viola Claesson pekar på är bara ett exempel på att det nu finns i olika segment i det svenska näringslivet svårigheter att med framgång konkurrera med internationella producenter. Detta är ett allvarligt uttryck för den ekonomisk-politiska situation som vi befinner oss i och som vi måste möta med omfattande åtgärder. Då är denna fråga som vi nu diskuterar bara ett symtom på den situation som vi befinner oss i.

Anf. 156 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Nu handlar det väl inte om vad Georg Andersson uppfattar som symtom eller inte.

Anledningen till att jag ställde den här frågan till Rune Molin var att han har varit uppe i Östersund, eller om det var Notviken, och talat om att regeringen minsann inte kommer att bidra till några fler brandkårsutryckningar, dvs. för att rädda jobb.

Jag försöker ta upp behovet av yrkeskunniga människor på detta område, om vi nu skall ha en järnväg i mer än halva Sverige, så att vi slipper bli beroende av utländska bolag för att kunna fortsätta att reparera egna vagnar, materiel och också nyproduktion.

Är inte längre de kvalitetsmässiga och regionalpolitiska aspekterna värda någonting för regeringen, Georg Andersson? Det är vad arbetarna i Notviken och Östersund undrar över.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1990/91:165 om SJs användning av vissa träslag

Anf. 157 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser vidta med anledning av SJs beslut om användning av utrotningshotat trä vid tillverkning av perrongbänkar.

Efter vad jag inhämtat från SJ har man dragit tillbaka detta beslut och undersöker för närvarande alternativa material till sina perrongbänkar.

Enligt min mening finns det inte anledning för regeringen att vidta någon åtgärd i denna fråga.

Anf. 158 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Det är ingen nyhet att de tropiska regnskogarna till stor del skövlas och att detta utgör ett betydande hot inför framtiden när det gäller den genetiska mångfalden och klimatförändringar. Det är ett väl känt faktum.

För en tid sedan blev två beslut kända, som rör svenskt förhållningssätt till de tropiska regnskogarna. Ett beslut innebar att den svenska möbelindustrin och möbelhandlarna hade bestämt sig för att bojkotta import av trä från tropiska regnskogar, inte total bojkott, utan import av sådant trä som inte var producerat på ett ekologiskt rimligt anpassat sätt.

Samtidigt blev det känt att statens järnvägar minsann inte alls hade några sådana planer utan tvärtom avsåg att importera trä för sina perrongbänkar utan några krav på hur det skulle vara avverkat och producerat.

Ministern redovisade nu i sitt svar att SJ har ändrat sig, och det är bra. Det visar att man har varit lyhörd för en opinion som man i och för sig borde ha tagit hänsyn till tidigare. Man borde också ha insett att fakta – och inte det här opinionstrycket – skulle ha lett till att man inte fattade detta beslut.

Av svaret kan jag förstå att regeringen tycker att detta är någonting som varken riksdag eller regeringen skall lägga sig i. Det är klart att det naturligtvis handlar om marginella mängder sett i relation till hoten mot de tropiska regnskogarna. Men jag tillhör dem som ändå anser att man har rätt att ställa högre krav på statligt ägda företag. Jag menar att de t.o.m. skall kunna gå i spetsen, gå före andra företag.

Det var därför ytterst beklämmande att finna att det i det här fallet var precis tvärtom med statens järnvägar. Av den anledningen tycker jag att frågan kändes angelägen att diskutera.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1990/91:122 om EGs giftnormer

Anf. 159 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat om jag tänker vidta några åtgärder för att få fram ett beslut om klassificering och märkning av formaldehyd i enlighet med kemikalieinspektionens förslag.

De svenska märkningsbestämmelserna på kemikalieområdet överensstämmer i hög grad med EGs. Detta är bl.a. en följd av att Sverige utformat sitt system med EGs som bas. Vissa viktiga skillnader finns dock i systemen. Sverige har en fjärde klass som EG saknar och som framför allt omfattar lösningsmedel. Vi har således på vissa punkter kommit fram till andra slutsatser vad gäller farlighetsklassificering och märkning. Formaldehyd är ett sådant fall.

Det är angeläget att vi så långt som möjligt försöker undvika att anta regler som avviker från övriga västeuropeiska länders. Samtidigt är det viktigt med ett fortsatt aktivt arbete för att undvika skador för hälsa och miljö. I det här fallet har de aviserade reglerna för klassificering och märkning av formaldehyd ansetts välgrundade. Kemikalieinspektionens styrelse väntas utfärda reglerna vid sitt nästa möte.

Då Gudrun Schyman, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara efter kl. 18, medgav andra vice talmannen att Viola Claesson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 160 VIOLA CLAESSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Frågan är vem som har ansett att de regler som man kan förutsätta att kemikalieinspektionen skall utfärda är välgrundade och att klassificeringen är välgrundad. Om svaret kan uppfattas så, att kemikalieinspektionen av regeringen har fått klartecken därför att regeringen tänker stå emot EG-kommissionens krav, då är detta ett mycket bra svar och någonting som man tacksamt kan notera. Jag hoppas att jag har tolkat svaret rätt.

EG-kommissionen betraktar ju nämligen cancervarningar i anslutning till olika kemiska ämnen – i detta fall talar vi om formaldehyd – som ett slags handelshinder. Detta har upprört många. I Danmark har både befolkning och regering fått slåss för att hålla på sin princip om hur cancervarningen skall se ut och varför. Formaldehyd är just ett cancerframkallande ämne.

Om jag kan tolka svaret som att Anita Gradin och regeringen verkligen tänker säga nej till EG-kommissionens krav och stå fast vid sin syn på hur man skall betrakta formaldehyd, då är detta bra. Då har vi fått det svar vi vill ha på Gudrun Schymans fråga.

Anf. 161 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Viola Claesson har tolkat svaret korrekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1990/91:140 om proposition om krigsmaterielexporten

Anf. 162 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Torgny Larsson har frågat mig när den aviserade propositionen med förslag till ny lagstiftning på krigsmaterielområdet kommer att föreläggas riksdagen.

I proposition 1987/88:154 med förslag till lag om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m.m. förutskickade jag tillsättande av dels en parlamentarisk kommitté för att se över exportbehovet, utlandssamarbetet och riktlinjerna för krigsmaterielexporten, dels en särskild utredare för att göra en översyn av krigsmaterielbegreppet. Den särskilde utredaren, universitetskanslern Gunnar Brodin, överlämnade sitt betänkande, Begreppet krigsmateriel (SOU 1989:66), i oktober 1989. Den parlamentariska kommittén överlämnade sitt betänkande, Utlandssamverkan på krigsmaterielområdet (SOU 1989:102), i februari 1990. Bägge betänkandena var föremål för en bred remissbehandling under våren 1990.

På grundval av utredningsbetänkandena och remissyttrandena pågår ett propositionsarbete inom utrikesdepartementets handelsavdelning. I samband därmed behandlas även vissa förslag som framfördes i den s.k. medbor-

garkommissionens rapport om svensk vapenexport i maj 1988 (SOU 1988:15). Det gäller bl.a. frågan om en sammanslagning av lagarna om utförsel resp. tillverkning av krigsmateriel samt frågan om lagfästning av vissa övergripande kriterier för export av krigsmateriel från Sverige. I det sammanhanget finns det även anledning att uppmärksamma den socialdemokratiska partikongressens uttalande om lagfästning av s.k. ovillkorliga exporthinder.

Propositionsarbetet är mycket omfattande och tidskrävande. Det har dessutom något försenats på grund av att den parlamentariska kommittén lämnade sitt betänkande drygt fyra månader senare än beräknat. De sista remissyttrandena kom därför in först under sommaren 1990. Ett femtiotal sakfrågor måste behandlas i propositionsarbetet. Därtill finns ett behov av att göra kompletterande utredningar beträffande vissa problem som också uppmärksammats i den politiska debatten. Det gäller den av Torgny Larsson berörda frågan om lagfästning av riktlinjerna, som har viktiga konstitutionella aspekter. Det gäller även inverkan av de folkrättsliga neutralitetsreglerna och av FN-stadgans principer på våra egna exportregler, en fråga som otillräckligt uppmärksammats i krigsmaterielexportutredningens betänkande.

Av dessa skäl är det inte möjligt för mig att i dag säga exakt när propositionen om krigsmaterielfrågor kommer att föreläggas riksdagen. Min förhoppning är dock att det skall ske under år 1991.

Anf. 163 TORGNY LARSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka Anita Gradin för svaret. Jag har känt det som mycket angeläget att få ett klarläggande besked från regeringen om när en proposition för en ny vapenexportpolitik kan läggas fram. Som både Anita Gradin och jag vet, fattades det vid den socialdemokratiska partikongressen ett beslut om en skärpning av reglerna för vapenexport. Det är därför av stort värde att veta vilka konsekvenser regeringen har tagit av detta.

Mot bakgrund av utredningar som har arbetat har – antar jag – en proposition förberetts för att lämnas under våren 1991. Det är viktigt att propositionsarbetet inte försenas och att det blir möjligt att redan under pågående riksmöte fatta ett beslut.

Det har naturligtvis utförts ett omfattande utredningsarbete. Jag förstår att ett stort arbete också måste bedrivas på departementet. Såvitt jag kan förstå är tanken att de beslut som fattades under den socialdemokratiska partikongressen skall inarbetas i propositionen.

Jag skulle vilja fråga vad som menas med den sista meningen i statsrådets svar, där det står att statsrådets förhoppning är att detta skall ske under år 1991. Kan det alltså innebära en risk för att det blir fråga om hösten 1991?

Anf. 164 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Det är väldigt svårt för mig att ge något löfte, eftersom detta arbete har försenats. Vi har dels fått påpekanden från folkrättsdelegationen, som enligt min mening i sitt remissvar har gjort mycket riktiga invändningar. Man påtalar där bristerna på just det området. Det gör att vi nu arbetar igenom den delen tillsammans med de folkrättsligt sakkunniga.

Det är vidare fråga om det som Torgny Larsson själv tar upp, nämligen det uttalande som gjordes på den socialdemokratiska partikongressen. Även detta gör det naturligtvis nödvändigt att ytterligare studera dessa frågor.

Risken finns därför att propositionen kan läggas fram först senare under året.

Anf. 165 TORGNY LARSSON (s):

Herr talman! Skulle det ändå inte vara möjligt att nu prioritera detta arbete? Det är ju viktigt att det fattas ett beslut i och med att den mandatperiod vi nu är inne i snart är till ända. Det vore mycket bra om vi kunde klara av frågan före valet.

Jag skulle vilja vädja till statsrådet och till regeringen att om möjligt lägga fram ett förslag så att riksdagen kan fatta beslut redan under våren, i maj eller juni.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1990/91:177 om svenskars arbetsresor till Norge

Anf. 166 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Isa Halvarsson har ställt en fråga till jordbruksminister Mats Hellström angående gränspendlare till Norge. Frågan har överlämnats till mig.

Problemet gäller tillämpningen av en internationell tullkonvention om tillfällig införsel av privata vägfordon. Konventionens syfte är att undvika dubbelbeskattning av privatbilar i samband med bilägarens tillfälliga besök utanför bosättningslandet. Dess värre har bosättningsbegreppet inte definierats i konventionen, vilket öppnat möjligheter till olika tolkningar. I Sverige strävar tullverket efter att tillämpa samma principer som används i den svenska folkbokföringen. I Norge tillämpar tullmyndigheterna mer restriktiva principer som i större utsträckning beaktar var man har sin arbetsplats. Detta leder till att en svensk pendlare med familjebostad i Sverige och en tillsvidareanställning i Norge anses som bosatt i Norge. Därigenom är pendlaren inte berättigad till temporär tullfrihet där.

En del av bakgrunden till problemen är att Sverige har en lägre bilbeskattning än de andra nordiska länderna. Det kan därför vara frestande för personer i andra nordiska länder att köpa bil här.

För närvarande arbetar en nordisk arbetsgrupp på att försöka åstadkomma gemensamma nordiska regler. Arbetsgruppen studerar de regler som gäller eller föreslagits inom EG.

Enligt svenska bestämmelser har tullmyndigheterna också möjlighet att ge dispens från reglerna i olika situationer då en person som är bosatt i landet tillfälligt använder en utländsk bil. Den möjligheten finns inte i Norge. Från svensk sida har vi i den blandade svensk-norska kommissionen för ekonomiskt samarbete föreslagit att man i Norge skapar samma möjligheter till smidig tillämpning. Vi har också instruerat den svenska ambassaden i Oslo att ta upp frågan med norska myndigheter, vilket har skett.

Anf. 167 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret.

Det är märkligt att det inte skall gå att ändra dessa regler. Det skulle verkligen underlätta för människor om rätten att föra en bil över gränsen inom Norden fastslogs, och det skulle också leda till ett enhetligare Norden. Det är mycket beklagligt att detta byråkratiska krångel skall leda till så många hinder och svårigheter för människor.

Detta är en mycket gammal fråga, men det som gjorde att jag ställde frågan var egentligen en artikel i Expressen där man betraktade detta som en Norgehistoria. Det blev mycket dyrt för den svensk som visserligen bodde i Norge men fick fel på sin bil och lånade sin systers bil i Göteborg. Han åkte alltså till Norge i en svensk bil, och det kostade honom 130 000 kr.

Det är mer vanligt att svenskar arbetar i Norge och bor i Sverige. Några personer som bodde i Charlottenberg i Värmland och arbetade på Fornebu hade också väldiga problem. De arbetade skift och hade en mycket kort period för nattvila, och när de sov över betraktades de som bosatta i Norge trots att de var mantalsskrivna och hade sina hem i Sverige. En gammal historia är den om prästen som inte fick använda sin tjänstebil, utan frun var tvungen att hämta honom vid gränsen. Det vore en välgärning för de människor som bor nära gränsen om man kunde ändra på detta.

Anf. 168 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Också jag anser att det skulle vara en välgärning om vi kunde komma överens i dessa frågor, och det är mycket tråkigt att vi inte gjort det. Vi har från svensk sida aktualiserat frågan i det nordiska samarbetet och vid handelsministrarnas möten, men tyvärr har vi inte lyckats komma överens. Det beklagar jag. Jag anser att detta skadar och ger dåligt rykte åt det nordiska samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1990/91:162 om konsumentinflytandet på livsmedelspolitiken

Anf. 169 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att öka kännedomen om de medel som riksdagen anslog under våren 1990 för ökat konsumentinflytande på livsmedelspolitiken.

Frågan om den närmare utformningen av stödet till ideella konsumentorganisationer bereds för närvarande inom regeringskansliet i samråd med berörda myndigheter. I det sammanhanget behandlas även frågan om hur information skall ske för att sprida kännedom om möjligheterna att utnyttja de anslagna medlen. Regeringen avser att fatta beslut i frågan före årsskiftet.

Anf. 170 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Riksdagen beslutade i våras om en ganska omfattande förändring av livsmedelspolitiken som innebär att jordbruket skall avregleras över en femårsperiod.

Detta beslut, och livsmedelspolitiken över huvud taget, är i stort inriktat på de produktionsmässiga aspekterna. Det är många som har ansett, bl.a. vi från vänsterpartiet, att konsumentinflytandet är litet. Men i detta beslut ingick att riksdagen anslog 2 milj.kr. att fördelas via konsumentverket för ideellt konsumentarbete under just den period när livsmedelspolitiken förändras. Det är oerhört angeläget att konsumentperspektivet tas till vara och att man är med och påverkar.

När nu statsrådet svarar att man håller på att fundera över hur detta skall läggas upp och hur anslaget skall fördelas, blir jag litet besviken. Jag tycker nog att det var ett ganska tydligt besked från riksdagen att 2 milj.kr. skulle fördelas via konsumentverket. Jag har litet svårt att förstå att det skall krävas så omfattande grubblerier av regeringen om hur man skall hantera dessa 2 milj.kr. och att man skall behöva grunna så länge över hur man skall bära sig åt för att komma ut med information kring detta. Pengarna behövs nu.

Det är säkert ingen nyhet för statsrådet att det finns en spirande rörelse kring de frågor som har med matpriser och matkvalitet att göra. Jag tror att många av de organisationer som arbetar ideellt med dessa frågor, nybildade eller sådana som har funnits tidigare, skulle vara i stort behov av även ett litet ekonomiskt bidrag för att anordna möten och för att kunna bygga upp sin verksamhet. Jag måste nog säga att jag är besviken över att det har gått så sakta att få dessa pengar fördelade. Jag hoppas verkligen att det blir som statsrådet säger, dvs. att arbetet blir färdigt före årsskiftet.

Anf. 171 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Om Annika Åhnberg tolkar mig på detta sätt tror jag att byråkratsvenskan har ställt sig i vägen för oss två. Vi är alla mycket glada över att hela denna livsmedelspolitiska debatt har kommit i gång, och det också utifrån konsumentintresset.

Regeringen har allt intresse av att få ut dessa pengar så snabbt som möjligt. Det som har skett är att jordbruksdepartementet omedelbart gav ett uppdrag till konsumentverket. Det handlar inte bara om att allmänt fundera kring dessa pengar, utan det handlar om vilka kriterier som skall gälla för att man skall få bidrag. Det är just detta som konsumentverket har redovisat till jordbruksdepartementet, och regeringen är alltså i färd med att så att säga sätta i sjön dessa bestämmelser så att man kan börja söka dessa pengar.

En rad organisationer har hört av sig till mig, och jag har också tagit upp den här frågan när jag varit ute och talat. Vi har ett gemensamt intresse, och regeringen skall inte långdra denna fråga. Det har varit nödvändigt att få ett underlag så att vi vet efter vilka riktlinjer detta stöd skall fördelas. Detta tror jag är nödvändigt. Det är just sådana frågor som man vänder sig till regeringen med: Vilka kan få medel, de samarbetsorganisationer som nu har dykt upp eller andra? Vilka kan få ta del av dessa pengar? När detta uppdrag nu är redovisat skall det inte dröja länge.

Anf. 172 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Det är också många representanter från olika organisationer som har vänt sig till mig och frågat vart dessa pengar har tagit vägen. Jag är mycket glad att få detta klargörande, dvs. att regeringen ser detta som en

angelägen uppgift. Annars skulle man kunna gripas av misstanken att regeringens intresse för ett aktivt konsumentarbete i livsmedelspolitiken inte vore så stort, och det skulle vara mycket tråkigt om det skulle uppfattas så.

Anf. 173 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! De misstankarna skall vi verkligen se till att ta död på. Så är det naturligtvis inte. Vi är tvärtom mycket intresserade av att medlen kommer ut. Som jag upplever det känns det mycket bra att kunna erbjuda denna möjlighet till alla dem som nu startar nya konsumentorganisationer – jag har tagit med en del tidningsklipp om detta – och som är intresserade av att delta i denna debatt, något som vi väl alla hälsar med glädje.

Anf. 174 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag är glad att statsrådet tycker att det känns bra att kunna erbjuda dessa medel. Jag är naturligtvis särskilt glad eftersom det var en motion från vänsterpartiet som låg bakom detta beslut. Regeringen skulle kanske kunna känna sig glad ännu fler gånger om den tog till sig fler av våra förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1990/91:47 Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1992

1990/91:Sk15 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1990/91:Sk16 av Knut Wachtmeister m.fl. (m)
1990/91:Sk17 av Gunnar Björk m.fl. (c)
1990/91:Sk18 av Hans Dau (m)
1990/91:Sk19 av Kjell Johansson m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1990/91:48 Tillämpning i fråga om Irak och Kuwait av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner

1990/91:U3 av Per Gahrton m.fl. (mp)
1990/91:U4 av Bengt Hurtig (v)

32 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 13 november

1990/91:182 av *Eva Goës* (mp) till kommunikationsministern om bron över Södertälje kanal:

Broförbindelsen på E 4 över Södertälje kanal består av två broar. Den av broarna som ligger nedströms havererade den 13 maj 1990. Den ersattes med en provisorisk fast bro, som starkt begränsar den segelfria höjden i kanalen. Sjöfarten blir därför nödgad att ta en omväg på ca 10 mil. Sjöfartsverket har påtalat denna olägenhet för vägverket och vill ha en snabb hantering och lösning av ärendet.

Ännu har inget skett. Om vägverket tror att den bro som finns i dag är tillräcklig, är detta en felaktig bedömning: sjöfartsintressena lider i dag skada och kommer att skadas i framtiden om inte bron återställs, dvs. en bro med en segelhöjd på 42 meter i öppet läge.

Ur miljö-, energi- och resurssynpunkt måste sjöfarten prioriteras före biltrafiken, och arbetet med att bygga en ny bro måste påbörjas omgående.

Min fråga till kommunikationsministern är:

Har otillräckliga resurser avsatts för att snabbt ersätta den havererade bron med en ny enligt ovan?

1990/91:183 av *Gunnar Björk* (c) till socialministern om härbärgen för socialt utslagna:

Sedan socialdemokraterna övertog regeringsmakten 1982 har inkomst- och förmögenhetsskillnaderna i Sverige ökat. Antalet hem- och bostadslösa, s.k. uteliggare, har ökat dramatiskt. Ett forskningsprojekt i Karolinska institutets regi uppskattade 1988 antalet hem- och bostadslösa enbart i Stockholm till 4 000–5 000 personer.

Bidragen och antalet bidragsberoende kommer att öka till följd av skattereformen. Samtidigt medför den försvagade konjunkturen ökad arbetslöshet, vilket också det riskerar att öka bidragsberoendet och antalet hem- och bostadslösa.

Situationen och den utveckling som är på väg är djupt beklaglig. Om Sverige gör anspråk på att vara ett välfärdssamhälle får det inte acceptera att socialt utslagna tvingas söka sitt nattkvarter i trappuppgångar och kulvertar. Regeringen har dess värre inte med kraft tagit itu med problemen.

Jag vill med anledning av ovanstående rikta följande fråga till socialministern:

Vad avser statsrådet att föreslå riksdagen för åtgärder för att tillgodose behovet av härbärgen för socialt utslagna?

1990/91:184 av *Allan Ekström* (m) till civilministern om polisbemanningen på Lidingö:

Polisstationen på Lidingö hålls sedan två veckor stängd under natten.

Vad avser statsrådet att göra för att tillförsäkra lidingöborna ett tillfredsställande rättsskydd även nattetid?

33 § Kammaren åtskildes kl. 19.29.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl 16.39 och av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 13 november

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen 1
2 § Justering av protokoll 1
3 § Svar på fråga 1990/91:100 om en konferens om Mellersta Östern 1
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Hans Göran Franck (s)
4 § Svar på frågorna 1990/91:102 och 118 om den dumpade krigsmaterielen vid Måseskärs fyr 4
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Jan Jennehag (v)
Jens Eriksson (m)
5 § Svar på frågorna 1990/91:108 och 114 om Antarktis 6
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Gudrun Schyman (v)
Birgitta Hambraeus (c)
6 § Svar på fråga 1990/91:131 om mordet på Daniel Chamoun 10
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Håkan Holmberg (fp)
7 § Svar på fråga 1990/91:141 om svenskarna i Irak m.m. 12
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Ingbritt Irhammar (c)
8 § Svar på fråga 1990/91:145 om rustningsbegränsningar i Nordeuropa 14
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Hans Göran Franck (s)
9 § Svar på fråga 1990/91:149 om förtroendet för den svenska alliansfriheten 15
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Jan Jennehag (v)
10 § Svar på fråga 1990/91:151 om åtgärder för att få hem de kvarhållna svenskarna i Bagdad 18
Utrikesminister Sten Andersson (s)
Per Gahrton (mp)
11 § Svar på fråga 1990/91:109 om åtgärder för att hindra svenska män att utnyttja barn i Asien 20
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Gudrun Schyman (v)
12 § Svar på fråga 1990/91:155 om bilförmåner 23
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Carl Frick (mp)

13 § Svar på fråga 1990/91:173 om realisationsvinstbeskattningen av bostadsrätter ... 25
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Bo Lundgren (m)
14 § Svar på fråga 1990/91:179 om vården i familjehem och skatteomläggningen ... 30
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
15 § Svar på fråga 1990/91:172 om åtgärder i anledning av riksdagens tillkännagivanden i vissa biståndsfrågor ... 30
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Jan-Erik Wikström (fp)
16 § Svar på fråga 1990/91:120 om plan- och bygglagen ... 32
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s)
Karin Israelsson (c)
17 § Svar på fråga 1990/91:144 om lagstiftningen om brutet räkenskapsår ... 35
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Karl-Gösta Svenson (m)
18 § Svar på fråga 1990/91:159 om köerna vid kriminalvården ... 36
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Hugo Hegeland (m)
19 § Svar på fråga 1990/91:164 om registrerat partnerskap för homosexuella ... 37
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Ylva Johansson (v)
Ajournering ... 39
Återupptagna förhandlingar ... 39
20 § Svar på fråga 1990/91:116 om grundvattnet ... 39
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Annika Åhnberg (v)
21 § Svar på fråga 1990/91:152 om åtgärder för att stärka skyddet av älvarna enligt naturresurslagen ... 41
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Siw Persson (fp)
22 § Svar på fråga 1990/91:175 om Emån ... 43
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Ingrid Hasselström Nyvall (fp)
23 § Svar på frågorna 1990/91:153, 154, 158, 166 och 168 om SJs persontågstrafik ... 45
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Carl Frick (mp)
Viola Claesson (v)
Åke Gustavsson (s)
Karin Israelsson (c)
24 § Svar på fråga 1990/91:156 om trafiken på E4 genom Vaggeryd . 55
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Carl Frick (mp)

25 § Svar på fråga 1990/91:157 om produktion och underhåll m.m. av järnvägens rullande materiel 57
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Viola Claesson (v)
26 § Svar på fråga 1990/91:165 om SJs användning av vissa träslag .. 58
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Annika Åhnberg (v)
27 § Svar på fråga 1990/91:122 om EGs giftnormer 59
Statsrådet Anita Gradin (s)
Viola Claesson (v)
28 § Svar på fråga 1990/91:140 om proposition om krigsmaterielexporten 60
Statsrådet Anita Gradin (s)
Torgny Larsson (s)
29 § Svar på fråga 1990/91:177 om svenskars arbetsresor till Norge.. 62
Statsrådet Anita Gradin (s)
Isa Halvarsson (fp)
30 § Svar på fråga 1990/91:162 om konsumentinflytandet på livsmedelspolitiken 63
Statsrådet Margot Wallström (s)
Annika Åhnberg (v)
31 § Bordläggning 65
32 § Anmälan om frågor
1990/91:182 av Eva Goës (mp) om bron över Södertälje kanal 66
1990/91:183 av Gunnar Björk (c) om härbärgen för socialt utslagna 66
1990/91:184 av Allan Ekström (m) om polisbemanningen på Lidingö 67

gotab 97384, Stockholm 1991